

ТИЖНЕВИК REVUE HEVDOMADAIRE: **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 13-14 (119-120), рік вид. IV. 8 квітня 1928 р. Ціна 3 фр. (Prix 3fr.)

Всіх земляків наших, на Україні і в розсіянні на еміграції суцих, щиро і сердечно вітаємо з Світлим Великоднем і зичимо сил, здоровля та непохитної волі для дальшої боротьби за щастя і волю нашої милої, сьогодні сумом пройнятої, Батьківщини — України.

Будучи певними, що в цій боротьбі, тяжкій і лютій, але праведній, ми переможемо і здійснимо віковичний наш ідеал — незалежність Української Держави — засилаємо нашим землякам від всього серця

**ХРИСТОС ВОСКРЕС —
ВОСКРЕСНЕ Й УКРАЇНА**

Париж, неділя, 8 квітня 1928 року.

Все більш і більш загрожуючі звістки надходять з України.

Нижче читальник знайде такі факти: наш селянин — дивна річ — не хоче засівати свої ниви. Досліджування озимих хлібів, мала кількість засіву страшенно переполошила большевицьку владу і тепер по всіх їхніх часописах, на великих шпальтах їхніх газет знаходимо кілька стовбців, присвячених справі «посівної кампанії», але самі большевики мусять признатися, що успіхи цієї кампанії дуже невеликі.

Де шукати причини того, що наш селянин, спокон віку такий працьовитий, такий ширий та уважний до свого господарства, раптом змінив свою натуру?

Наші повідомлення висуюють на перший план, як причину неуспіху, знамените «планове господарство» большевиків. — Немає насіння, або ж якість його зла, плуги приходять куди не треба та лежать без діла, а там, де їх дійсно бракує, дістати цього краму не можливо і т. и.

Але по-за цими технічними моментами криються, очевидно, більш глибокі причини неуспіху «посівної кампанії»: очевидно, ті страшні податки, які в багато разів перевищують все те, що вимагала колись з селянина царська влада, роблять не вигідним для селянина поширення свого господарства за межі, які необхідні для задоволення потреб його родини.

Не в перший раз зустрічаємо ми таке явище: ті самі труднощі мало колись у себе московське царство, ту ж картину занедбання своєї землі констатував у дореволюційній Франції знаменитий подорожній англієць Артур Юнг.

Як може при сучасних умовах селянин засівати поля більше, ніж того вимагають його власні родинні потреби?

Коли він «незаможник», то він на те не має засобів. А коли він засоби має і засіяти може, то запишуть його раба Божого в «куркулі» і тоді клопоту не оберешся.

Але й по-за цим навіщо обробляти та засіяти землю, навіщо трудитися і працювати, навіщо сіяти, жати й молотити, зсіпати зерно в свої комори, — коли потім треба примусом за безцінь цей хліб продавати? Згадаймо тільки знамените оповідання селянина з Ставропольщини в минулому числі «Тризуба». А за ті копійки, які одержиш, що купиш

і за яку ціну та якої якості? Про це вже читальник прочитає в статті п. Дуброви.

Але ось ще одна причина, чому «посівна кампанія» зарані засуджена на негдачу: більшовики роблять нову «аграрну реформу», новий переділ, одбіраючи землю вже не у поміщиків, а у цих бідолашних «куркулів», себ-то середніх хліборобів, які власне в стані нормально продуктивно вести своє господарство. Одбірають у них землю, а віддають її незаможникам, які не мають чим обробити її і не можуть засіяти. «Внаслідок чого, — дописує наш кореспондент, — багато земель залишається не засіяними»...

До цього загрозуючого становища «посівної кампанії» фаховці ще додають, що і на врожай цього року великих сподіванок бути не може.

Ці всі факти турбують і нас, і більшовицьку владу.

Нас турбують вони, бо знов наша нещаслива Україна, — «житниця Європи», — стоїть перед страшною загрозою голоду.

А їх — московських окупантів, ця справа турбує иншим, — тим, що Україна на той рік, не дивлячися на самий грізний військовий комунізм, не дасть і тої кількості хліба, яку з таким трудом здобули вони цей рік. А це страшна для них загроза.

І не так непокоїть їх доля північного населення, доля «крестьян і рабочих», — цього добра у них досить, і смерть фізична, смерть кількох мільйонів «мужичков» ніскільки не зашкодить планетарним масштабам світової революції.

Але як бути з червоною армією? Де взяти засобів для утримання дорогого совітського апарату? Де дістати гроші на боротьбу з світовим капіталізмом? І що, як терплячі, без кінця терплячі «робочі і крестьяне» РСФСР не будуть на цей раз такими пасивними як в 1921 році? Адже ж терпіли вони і гніт царів, а раптом взяли і повстали, а всім відомо, що цей московський відмєдь, як повстане, то своїх панів знищить до щенту...

Прикрі перспективи для більшовиків...

А для нас? Ми турбуємося, боліємо душею за долю нашого селянина, за полк всієї України...

Скільки ще часу буде вона терпіти цей подвійний гніт: гніт комуністичного режиму і гніт московської зажерливої експлоатації.

І ми не кличемо наш народ до непродуманих і повчасних кроків, але, нагадаємо про одно:

Ніхто нас не врятує, як ми самі, ніхто нам не допоможе, доки ми не доведемо, що ми є гідні допомоги.

Отже і на Україні і тут за кордоном ми мусимо бути напоготові до боротьби. А це значить: як би не було тяжко, як би не було компліковане наше становище, всі ми мусимо єднатися, творити один національний народній демократичний фронт. І осередком, прапором, за який ми мусимо єсі стати, — є прапор Української Народньої Республіки, прапор, який міцно тримає в своїх руках наш уряд, наш єдиний, законний національний уряд.

На партійні теми.

В цьому числі «Тризуба» міститься звіт про реферат, прочитаний І. П. Мазепою у Варшаві. Реферат присвячений, головним чином, справам процесу та рішенню Комісії 2-го Інтернаціоналу що-до погромів. На цих темах ми вже зупинялись досить і не про них маємо тут говорити. Маємо говорити про партійні справи. Саме в кінці свого реферату п. Мазепа висловив цікаві думки про партійне життя і про значіння партії взагалі для національної роботи.

Цілком справедливе твердження шановного референта, що партії — це органи живого національного тіла, що партії наповнюють її конкретним життєвим змістом абстрактний національний ідеал. Все це дуже цивно буде почути нині громадянству, яке останні часи мало на ці теми думає і говорить, а коли де й доводиться почути що про це, то здебільшого твердження протилежні тим, які висловлені І. П. Мазепою.

Після наших невдач багато незадоволення, розчаровання, жовчі накопилось в душі нашого громадянства. Досвід політичного життя ми мали дуже не довгий, а звикли на нього з великим апломбом і авторитетом спіратись.

Одні розчарувалися тільки в партіях, другі в демократії взагалі. Ані ті, ні другі не хочуть зрозуміти, що і партії наші і демократичний режим мусіли діяти в час ненормальний, коли ні партії, ні демократія не могли виявити своє справжнє лице.

Критикуючи демократію ту, яку вони бачили в умовах революції, вони одкидають її цілком. Критикуючи партії, вони хочуть обійтись без них і угворити «позапартійні об'єднання», не розуміючи одного: таке «позапартійне» угруповання, коли тільки воно стаєть собі політичні завдання, веде до утворення всього на всього нової (хоч на словах і «по-за партійної») партії.

Партії, дійсно, організують, дисциплінують громадське життя. Головна ж хиба де-яких наших партійних угруповань, за які і знена-

виділо їх громадянство, є те, що часом партійні люде над усе ставили партію, і тим тільки шкодили державному життю.

Як протывагу цьому ультра-партійництву, радикальна демократична партія, до якої я маю честь належати, зробила навіть своїм девізом такі слова;

Н а ц і я в и щ е з а к л а с и , д е р ж а в а в и щ е з а п а р т і ю

Оскільки точно додержуватися цього принципу, якого радикал-демократи ні в якому разі не оголошують своїм монополюним правом — партія втрачує своєї негативні впливи.

Але в чім же позитивний зміст партійности? Лідер соціал-демократії саме намітив де-які з цих позитивних рис. Але ми мусимо підкреслити найдужче такий момент: в політичному державному житті є особливо важливим групувати, об'єднувати тахітум тих сил, які на даний мент є потрібні для державного будівництва, а також одкинути ті, які можуть тільки гальмувати це будівництво, або навіть йому шкодити. Нормально розвинене партійництво диференціює окремих політичних діячів і народні маси; тоді легше дати гад і порядок політичному життю; з поодинокими індивідуумами тяжко мати до діла, тяжко з'ясувати з ким по дорозі, а з ким — ні.

От через що ми, радикал-демократи (с.-ф.), не маючи змоги розвивати нормально нашого партійного життя на Україні, перенесли його за кордон і тут активно існуємо. От через що ми бітаємо той факт, що укр. соціал-демократи, так само позбавлені можливости існувати нормально у себе вдома, теж продовжують свою діяльність за кордоном.

І ми дуже жаліємо, що цим втрачаємо і вичерпується список наших партій, бо с.-р. зовсім розпоршилися, або ж зійшли з позиції державности і демократії, хлібороби ж державники перетворилися скорше в політичну секту, яка, обравши собі за кордоном дідичного гетьмана, перестала себе вважати частиною тої державности, з якою ми вийшли з України, а разом з тим і позбавилася широкого впливу навіть на емігрантські маси.

Але серед тих, що складають кадри, вірні ідеї УНР, як на Україн так і на еміграції, безперечно існують люде, які ідейно стоять правіше — р.-д. і до цієї партії пристати не можуть. Можна їм тільки побажати знайти сили для активної організаційної праці.

* * *

Вертаючися до теорії партійности, ми знов підкреслимо, що партії мають кристалізувати громадську політичну думку. І ця кристалізація в дальшому має одкидати державно непотрібні елементи і об'єднувати державно здібні партії для спільної праці.

І от, що роблять навіть ежєіснуючі партійні угруповання поміж себе, чи що мають вони робити?!

На цю тему нічого не сказав шановний лідер укр. соціал-демо-

краті. Тут саме і повстає таке питання: чи варто «буржуазній» партії блокуватися з соціалістичною і *vice versa*.

Що-до першого питання, то принаймні серед радикал-демократів аверсії до такої спільної акції ніколи не було: хто хоче творити українську державність, хто обминає всяку узурпацію чи то узурпацію класи, чи узурпацію одної особи, хто стоїть на принципах справжньої демократії, той має шанси зговоритися з р.-п. Але чи так думають наші с.-п.? На це, що й казати, не легко одповісти.

Тактика світової соціал-демократії після великої війни, загалом кажучи, дуже змінилася. З одного боку, одійшли крайні елементи, які переіменували себе в «комуністів». З другого ж боку, катастрофи політичні і соціальні, зв'язані з війною, та патріотичне почуття покликали відеічальні елементи серед соціалістів до державної співпраці. Коли раніше порозуміння з «буржуазією», вважалося непристойним для порядного соціаліста, тепер це «табу» давно одпало.

Підчас війни, здається, не було країни, де б не прийшло до оголошення «*alliance sacrée*», але після війни потроху помічається певна розбіжність в поведінці соціал-демократичних партій в різних країнах.

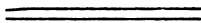
Одні, особливо французькі соціалісти, наче б то знов наближаються до старої, до-військової позиції, і одкинули пропозицію співробітничати не тільки в уряді поміркованого Пуанкаре, але і в уряді дуже лівого Ерію.

Другі ж країни, як Бельгія, як Чехія, показали, що соціал-демократи, коли треба, можуть йти що-до порозумінь і співпраці з іншими групами досить далеко, що ця співпраця їх простягається не тільки на певні демократичні елементи, а навіть на клерикалів. Українці ближче могли бачити цю тісну співпрацю протягом багатьох років чеських соціал-демократів в коаліційному уряді Швєгли.

І от ми досі не знаємо, на який же шлях стануть нарешті наші соціал-демократи. Справу цю вони можуть вирішити тільки самі, але ми можемо нагадати одно: в часи війни соціал-демократи ні в одній країні не zostалися осторонь від творчої державної праці. А чи зараз ми не знаходимося в стані ще гіршому, чи не перебуваємо ми тепер в довголітній еміграції? І чи справді не час зараз скристалізувати нам єсім свою думку, знайти відповідне євоїм переконанням політичне угруповання і, знаюшовши спільну формулу для праці, підперти державний, корабель і не дати йому затонути серед загальної апатії та індиферентизму нашого громадянства?

І тим більше цікаєо, що ж про це думає одна з старших партій на Україні, партія, що несе чи не найбільшу відеічальність і за те добре, і за те зле, що ми зазнали в 1917-1920 роках?

Олександр Шульгин.

Фінанси України.

I

ВЗАЄМВІДНОШЕННЯ У.С.С.Р. І С.С.С.Р. В ЦАРІНІ БЮДЖЕТОВОГО ПРАВА.

Право проводити власне фінансове господарство, встановлювати державні прибутки і означати державні видатки, складати і виконувати бюджет є правом, що належить тій нації, яка має самостійне державне існування. Це є невід'ємною приналежністю державного суверенітету. Значіння цього права — не лише формальне. Бюджет в сучасних державах є пов'язаний тісними ланками з цілим народнім господарством. Через бюджет держава забирає у населення значну частину національного доходу. Фінансове господарство держави і народнє господарство країни взаємно впливають один на одного. Рішальним і означуючим фактором залишається господарство народнє. Його структура, ступень розвитку окремих його галузів. Але не можна відкидати й того впливу, що виявляє на цей розвиток державна політика в царині фінансового господарства. Політика податкова, транспортна, — концентруючись в руках держави, демінує відбиваються на різних сторонах господарського життя країни.

Нація, що хоче жити своїм власним життям, що хоче творити «в своїй хаті свою правду і свою волю», перш за все повинна мати в своїх руках цілий фінансовий державний апарат. Повинна розпоряджатися своїми грошима таким ходом так, як вона хоче, так як вимагають того її інтереси. Обмеження цього права завжди йде на шкоду національним інтересам, на користь інтересам інших чужих чинників.

Сучасна стаття присвячена лише бюджетовому праву. Про фінансові наслідки такого «права» для України ми скажемо в наступній статті. Тут лиш буде мова про формальні моменти фінансових взаємовідносин У.С.С.Р. і С.С.С.Р. — їх результати для України подамо пізніше. Перш за все треба зазначити, що обсяг фінансових прав У.С.С.Р. на протязі всього часу існування Східноєвропейського Союзу мінювався, і що і тепер стан річий не можна вважати за остаточне встановленіє його статусу. Також треба зазначити, що всі ці зміни переходили в напрямку з одного боку більшого усталення, означення фінансових прав федеративних республік (в тому числі і У.С.С.Р.) з другого — представленням їм більших прав і більших ресурсів для їхнього фінансового господарства. Це свідки є добрі — і вони свідчать, що життя бере своє, і федеративні відносини Україн і з Москвою йдуть не по лінії, що падає — як це було 250 років тому, а по лінії, що піднімається — в напрямку ослаблення московського впливу й централізму. Але централістичний момент, як фактор, що регулює і панує над цими відносинами, залишається і на сьогодні дуже значний. В деяких відношеннях він дає відчувати себе може сильніше, ніж то було за царату. Бо тоді промисловість і торгівля були майже зовсім вільні від впливу держави, тепер вони творять із себе т. зв. усунутий сектор народнього господарства, яким керує і який тримає в своїх руках центр — Союз.

Спочатку зупинимось на історії фінансових взаємовідносин УССР і ССРСР. «Виникнення укр. держ. бюджету відноситься на 1923-24 р. — каже український фінансист. — До цього ми мали не бюджет, а видаткові кошториси, що затверджувались спочатку щомісячно, а потім поквартально і забезпечувались підкріпленням переважно із емісійних засобів.*) А це значить, що до р. 1923-24 року УССР в царині фінансовій зводилась до

*) М. Полос. Фінанси України за десять лет. «Український Економіст» ч. 295, 25 декабря 1927. (З рос. перекл. Є. Г.).

ролі звичайної урядової установи, що представляє кошторис на видатки і ці видатки покривались Союзом із єдиного тоді діючого джерела — емісії.

Р. 1923-24 був складений перший бюджет УССР — на невелику суму 12,9 міль. черв. рублів. Це в той час, коли бюджет цілого Союзу виносив 1.728.080 тис. руб. (по прибутках). Доля надто невелика для республік, що її питомий тягар в Союзі виносить більше 20 відс. — коли брати по кількості населення. І в той час, коли на території України було зібрано державних прибутків для цілого Союзу 375 міль. черв. рубл.

29 жовтня 1924 був ухвалений Союзним ЦПР-ом закон про бюджетові права республік. Але вже через місяць, як каже п. Солодуб,* було піднесено питання про його перегляд. Закон не здовольнив нікого. Республікам він не дав потрібної свободи в обсягу їх фінансової діяльності і як раз з боку республік перш за все УССР, був висунений лозунг — поширення бюджетових прав. Не зупиняємось на цьому законі. 25 травня 1927, бо він був змінений і сучасні взаємовідношення УССР і ССРР базуються вже на новому положенню. Наводимо лише цифри, які мають характеризувати ту долю державних прибутків України, якою розпоряджав уряд УССР і які входили до бюджету УССР, порівнюючи її з цілим єдиним державним бюджетом ССРР і з тією сумою державних прибутків України, що збирається на її території і якими розпоряджає Союзна влада (т. зв. територіальні прибутки України).

	1924-25	1925-26	1926-27.
Бюджет УССР	67 міль. р.	165 міль. р.	235 міль. р.
Бюджет ССРР.	2.200 » »	3.778 » »	4.970 » ».
Територіальні прибутки УССР	487 » ».	689 » ».	832. » »

Доля державних прибутків УССР, що йде до її бюджету, виносить 15,20, найбільше 25 відс. її територіальних прибутків, тієї частини національного доходу, що забирає собі держава. На $\frac{3}{4}$ принаймні цією частиною розпоряджає Союзна, всеросійська влада. Нічого не змінилось, по суті, і після нового бюджетного закону. В дальнішому нашому викладі ми дамо характеристику тих взаємовідношень, що встановлені між Союзом і Республіками на підставі цього нового закону. Тут же лише зазначимо — що по бюджету на 1927-28, який вже складений і азових підставах, запроєктовано прибутків з цілого ССРР — до 6 мільярдів. На Україні буде зібрано більше $\frac{1}{3}$ цієї суми — с. то більше 1.200 мільйонів руб., між тим, як прибутки бюджету УССР намічені лише в 280 — 290 міль. руб. Всі ці цифри кажуть самі за себе. Вони кажуть нам, що навіть урядові УССР, який фактично є філіалкою уряду московського, одведено дуже обмежене поле діяльності. Цю обмеженість прав і ці централістичні тенденції ще яскравіше кидаються в очі, коли ми приглянемося ближче до бюджетового права ССРР. Останній закон — 25 травня 1927 намагався здійснити нездійснене і з'єднати те, що до з'єднання не надається. З одного боку залишити централістичний ухил, затвердити зверхність Союзної влади в царині фінансовій, з другого ж боку — уступаючи вимогам життя — дати республікам те, що їм належить — фінансову самостійність — але в межах, закреслених Союзом. І вже те, що ці межі закреслює Союзна влада — є обмеження фінансової самостійності республік. Вони повинні задовольнятися бюджетовим правом другого рангу, як каже німецький фінансист.**) Себ то брати те, що їм дасть Москва, а не творити своє життя на підставі своїх законів і свого розпорядку.

*) П. Солодуб (Харьків). О бюджетных правах в Союзе Советских Социалистических Республик. — Вестник Советской Юстиции. ч. 14-15 1-8 июля 1926. Харьков.

**) Die Budgetrechte der Union und der Unionrepubliken in Sowjetrusland (nach der neuesten Regelung durch das Gesetz von 25-V 1927) vom Gerhard Dobert. Finanz Archiv 1927 II. B.

Централізм сучасного діючого бюджетового права — виявляється також в єдинстві бюджету ССРСР. Бюджет Союзу — т. зв. єдиний, державний бюджет, складається, як сума з 7 бюджетів — загально-союзного, що охоплює 75 відс. всіх державних прибутків і видатків ССРСР і 6 бюджетів союзних республік: РСФСР, УССР, ЗСФСР, БССР, ТуркССР, УзбССР.*) Союзна влада — Союзний ЦК — затверджує цей бюджет — і таким чином бюджети союзних республік тільки тоді набирають сили, коли вони пройдуть через усі союзні інстанції. По-за тим, що такий порядок проходження бюджету не відповідає навіть самій конституції Союзу, як на це вказує той же П. Сологуб — бо по конституції в Союз об'єдналися все ж суверенні держави і в певних галузях їм повинні були б бути залишені і суверенні права. Привожу тут слова самого Сологуба. Пого гостра критика торкається бюджетового закону 1924 р., але її можна віднести і до закону 1927 — бо і по цьому закону право затвердження бюджетів належить Союзові. «Без остаточного затвердження бюджету нема права бюджету, а є лише попередня підготовка кошторисів, що входить в обов'язок не тільки державного органу влади (а тим більше влади Республіки або Союзу), але і кожної самої незначної господарючої організації, і зводить Республіки до становища невеликої господарчої організації, частіше всього до становища фінансового відділа кожної установи. Це нам представляється не тільки не цілєвідповідальним, але й шкідливим, бо Республіка, що користується певними правами в царині державного будівництва, повинна мати право забезпечити це будівництво відповідними матеріальними засобами. Засоби ж це є бюджет».**)

Такий порядок утворює надзвичайно складну бюрократичну і формалістичну машину. Бюджет приходиться затверджувати лише десь в кінці першої половини бюджетового року, а до того часу цілий Союз і окремі Республіки живуть за рахунок т. зв. провізоричних місячних частин, встановлення яких вже виключно належить владі Союзній.

При розподілі прибуткових джерел теж виявляється і централізм і зверхність Союзу над Республіками. Загально-союзний бюджет, забираючи $\frac{3}{4}$ всіх прибутків, забирає головніші і найважливіші джерела, що мають найбільше народно-господарче значіння. Так — до загальносоюзних прибутків відносяться: 1) всі посередні податки (акцизи і мита), 2) прибутки від транспорту, телеграфу, 3) прибутки від державної промисловости і торгівлі загальносоюзного значіння, 4) Кредитові операції (позики), 5) випуск грошей.

Для Республік залишено надходження: 1) від простих податків (загально-прибутковий, промисловий, єдиний с.-господарчий та інші); 2) від держ. промисловости і торгівлі республіканського значіння; 3) від лісів і надр. Але треба мати на увазі, що встановлення простих податків належить все ж таки Союзові. Республікам лише відраховується 99 відс. всіх надходжень по простих податках, що мали місце на їх території. Союз в своїх руках тримає всю податкову систему і символом цього є отой 1 відс., що залишається в загальносоюзному бюджеті. «1 відс., що залишається в розпорядження Союзу, має велике конституційне значіння, — каже совітський фінансист***), — цим самим фіксується, що прості податки носять загальносоюзний характер».

Поділ промисловости і торгових підприємств на союзні і республіканські м є ту ж тенденцію — забрати для Союзу «командні висоти» в народ-

*) 1) Російська Соціалістична Федеративна Совітська Республіка, 2) Українська Сов. Соц. Респ., 3) Закавказька Соц. Фед. Сов. Респ., 4) Білоруська Соц. Сов. Респ., 5) Туркестанська Соц. Сов. Респ. 6) Узбекстанська Соц. Сов. Респ.

**) П. Сологуб (Харьків). О бюджетных правах в Союзе Совет. Социалистич. Республик. «Вестник Сов. Юстиции». 1926: № 14-15, стор. 554.

***) С. Казацкий. Бюджетные права Союза и Союзных Республик. «Вестник Финансов» № 81927.

ньому господарстві. Удержавлена велика промисловість, з'організована по трестах — при чому найбільші, найголовніші трести знаходяться під керуванням Союзу. Основні галузі українського промислу — нафтовугільна, металургічна, манганова, цукрова — яка, до речі, на 90 відс. сконцентрована на Україні, і інші належать до загальносоюзних. Ті трести, в які вони об'єднані, і по величині продукції, і по кількості робітників, і по собівартості споруджень в 6-10 разів по кількості робітників і по собівартості перевищують так звані республіканські трести, які мають характер підприємств, не відіграють великої ролі в народньо-господарчому життю.

Так само і по лінії видатків — Союз тримає в своїх руках головніші артерії — як господарчого, так і державного життя. Оборона, закордонні справи, зовнішня торгівля, засоби сполучення, — все це належить до т-зв. загальносоюзних комісаріатів. Республіки до цих справ жадного відношення не мають. Фінансування народнього господарства, на яке совітська держава примушена витратити великі кошти, або переводиться за рахунок загальносоюзного бюджету, або коли і передається республікам, то Союзна влада ставить їм певні директиви. Республіки ці директиви повинні виконувати, інакше їх бюджети затверджені не будуть.

Певна самостійність представлена республікам лише в царині культурно-соціальних видатків — по т-зв. необ'єднаним комісаріатам*) — освіти, здоров'я, соціального забезпечення і в царині адміністративних республіканських видатків — юстиція, внутрішній торг, робітничо-селянська інспекція. Маючи директиви від Союзу що-до фінансування народнього господарства і маючи зазначені прибутки від простих податків і від республіканських підприємств, в цих межах республіки мають будувати свій бюджет цілком автономно і в цьому законі 1927 року робить крок наперед.

Коли виконано директиви Союзу і коли бюджет складений без дефіциту, Союзна влада його має затвердити і включати до єдиного державного бюджету без змін. Але обумовлення ці несуть всю справу. Вони зв'язують республіканський уряд по руках і ногах. Дефіцит в сучасних бюджетах — явище звичайне. Його джерела — не тільки в негосподарності державних фінансів. Започатковані реформи, певна господарча кон'юнктура і інші причини можуть обумовити появлення дефіциту. Суверенні держави виходять з цього становища, звертаючись до кредиту. Республіки совітського Союзу цього джерела не мають. Їх дефіцит покривається за рахунок дотацій із Союзного бюджету, — але в такому випадку Союзна влада має право перегляду і змін в бюджеті — і таким чином бюджетове право Республік зводиться на нівець.

До того, як знову ж підкреслює сторонній спостерігач, — той же німенький фінансист, — «є відсутня цілком безстороння інстанція для рішення суперечок між Союзом і союзною республікою. Ця функція, ніби то, належить ЦК-ові Союзному. Але ж, очевидно, що-до рівноправності Союзу і Союзних Республік ще далеко.»**)

Наша критика совітського бюджетового права була би неповною, як би ми тут не підкреслили ще одного момента. — В сучасних культурних країнах світу бюджетове право є право народу розпоряджатись господаркою держави. Але це право народ може здійснювати лише в умовах демократичного устрою, при відділенні виконавчої влади від влади законодавчої, при загальному виборчому праві і широких демократичних свободах. В

*) Всі комісаріати поділяються на:

1) Загальносоюзні, що існують лише при Союзі, як воен. і мор., шляхів, закор. справ, пошти, зовн. торгу, — це загальносоюзні установи.

2) Об'єднані — що мають загальносоюзну «головку», і існують також і по окремих республіках — це фінансів, праці-робітн. сел. інспекції, внутрішнього торгу.

3) Необ'єднані — які існують лише при республіках — освіти внутр. справ, юстиції і республіканські верховні органи.

***) Finanz Archiv 1927 В II — наведена стаття.

совітській державі відсутні ці необхідні передумови. Виконавча і законодавча влада там знаходяться в одних руках — пануючої партії, і бюджет є знярядям для переведення політики, яка відповідає інтересам цієї партії. При диктатурі однієї партії властивого бюджетового права нема — є лише певний розпорядок що-до складення кошторисів по державному господарству. І народ український упростіжений і обмежений в своїх правах двічі — як член совітської федерації — на користь цілого Союзу і в межах цілого Союзу — на користь партії большевиків.

Такий стан річей цілком відповідає структурі совітської держави і тим завданням, що вона переслідує. В совітській державі бюджетовий плян найбільше тісно пов'язаний з цілим пляном народного господарства, регулювання і планування якого влада совітська намагається здійснити через удержавлені галузі промисловости і торгівлі. Бюджет в руках держави є не тільки засіб задоволення колективних потреб населення — соціально-культурні, адміністрація і оборона — але могутній регулятор соціально-господарчих процесів внутрі країни. Інша справа — наскільки совітській владі вдається досягнути чи наблизитись до поставлених нею завдань. Але при цих умовах, при цих завданнях — централізм в царині фінансовій є неминучий. Неминучою є негачія тих основних принципів бюджетового права, які панують в демократичних країнах. Такий порядок є логична необхідність і він відповідає інтересам Союзу і пануючої партії — большевиків. Наскільки ж він відповідає інтересам України і українського народу, це ми побачимо в слідуєчій статті.

Є. Гловінський.

Мої спогади з визвольної боротьби.

(посмертне опублікування).*)

Наш бронепотяг повертався до м. Г., їхав помаленько. Був вечір. По всіх вагонах козаки лягали вже спати. Я був в «класнім» старшинським вагоні, але потім пішов до вагону, де був мій бунчужний й козаки. Вони мене радо прийняли, зробили мені в кутку постелю з соломи; я ліг і зразу ж заснув, бо був дуже стомлений подіями останнього дня.

На раз сталося щось страшне. Я прокинувся, бо почув, що наче чимсь дуже гострим і з великою швидкістю прокололо мені ногу. Прокинувся... Почув рушничні та кулеметні стріли, крики «ура»... Потяг наш, як я скоро спостеріг, не рухається (були відкручені рельсний паротяг зарився в землю). Біль в нозі дав мені знати, що я ранений. На дворі вже світало, але в вагоні було ще темно. Нараз почувся сильний галас і крики «ура» близько. бігав самих вагонів, дали знати, що наш бронепотяг в полоні у большевиків. Якийсь козак з нашого вагону, що перед тим був притається й сидів тихо, відсунув на половину двері вагону та з рушницею в руках стояв на дверях, не знаючи, що робити, бо вздовж вагонів бігали юрби большевиків. Його зразу побачили й зачали кри-

*) Містимо цей уривок із спогадів покійного Л. Танцюри, про передчасну смерть якого ми повідомляли в минулому ч. 12(118) «Тризуба» Ред.

чати: «брасай вінтовку». Козак кинув; потім йому крикнули: «саскакі-вай». Він скочив і відразу ж почулося кілька стрілів, — козак впаав забитий на місці... Крізь відчинені двері виднілося поле й ліс; на полі лежало кілька забитих, — це були ті, що пробували втікати з бронепотягу до лісу та яким не пощастило. В вагоні поруч зі мною лежали два козаки, обидва, як і я, тяжко ранені. В другім кутку лежало кілька забитих. Проти відчинених дверей, головою до входу, лежав забитий козак, у котрого була цілком розбита голова, кров та мізок забризкали двері...

Большевики бігали по вагонах і грабували. Нарешті й в наш вагон вривається натовп; з криком і страшною лайкою почали стягати з нас взуття й одяг. В мене була роздроблена кість, нога страшенно боліла. Один «товариш», прислонивши до стінки рушницю, почав стягати з мене чоботи. Рушниця впала мені на ранену ногу та я несамовито крикнув. Тоді ззаду, большевик вдарив мародера по шиї з окриком: «не відіть, на больную ногу упала»... а той, що стояв в стороні, молодий червоноармієць, зверхнім виглядом подібний до учня-реаліста, поцивився на мене з жалем і промовив: «какой молодой»...

Большевики пограбувавши нас, побігли по других вагонах, але скоро серед них почалася паніка, — десь там появилася відділ нашої кінноти. Большевики, хапаючи награбоване, почали втікати, але ось в двері вагону входить людина малого росту, чорний, в шкіряній тужурці, з наганом в руці. За ним слідує червоноармієць, який називав його «товариш-комендант». Коли він встав до вагону, я подивився йому в очі; в мене все захололо, я побачив, що помилювання не буде. Тільки він вліз у вагон, зразу ж в упор вистрілив між очі раненому, що лежав по середині; голова цього нещасного була нарізана з моєю, — наші голови майже торкалися. Я бачив, як густа кров полинула йому з рани й залила йому очі, лице. Він конвульсивно здер з моєї голови шапку і змяв її. Але цей чорний «товариш-комендант» не дивився на наслідки свого діла, а той, що стояв позаду, відвернувся й дивився крізь відчинені двері в поле. Було видно, що вони обидва не могли дивитися до очей своїм жертвам.

Пристріливши середнього, цей комендант направив свого нагана на мене майже в упор, але очі відвернув у бік. Я побачив перед своїми очима чорну діру дула нагана, в голові промайнула думка «кінець»... Я зажмурих очі, серце перестало битися, я зімлів... В той самий мент, коли він вистрілив, мабуть зажмурихши очі, я інстинктивно мотнув головою, бо куля голови не заціла. Порохом трохи опалило мене, а барабанна перепонка правого уха лопнула...

Моє щастя, що в мент стрілу, я зімлів та лежав нерухомий, мов мертвий. Це сталося 23-го травня 1919 року о годині 5-ій ранку, в день мого янгола.

Скільки пролежав я без пам'яті, я не знаю. Пам'ятаю лише, як поступово верталася мені притомність; я відчує, що можу мислити, але я не почував тіла, — було страшно темно, бо очі мої були залляті кровю того, що лежав біля мене та до котрого я притулихся обличчям... Перша думка, яка прийшла мені в голову, — що я є «битий». Мені ста-

до страшно, що я ще після цього можу думати й що кругом така темнота. До цього ж я ще не вірив в позагробне життя душі; особливо було страшно, що кругом така темнота. «Невже ж, думаю собі, — на тім світі така темнота», бо я не припускав навіть думки, що я—живий. Я рахував, що це так думає моя душа. Потім мені захотілось подивитись на своє тіло; мабуть, я спробував відчинити очі та поворухнувся, бо відразу ж відчув своє тіло. Тоді я зрозумів, що я ще живий. Права сторона голови була гаряча,— я рішив, що в мене голова пробита кулею та що мені залишилося ще жити кілька годин і в муках вмерти. Мене це страхало і я рішив застрілитися; помацав руками коло правого боку, але зброї вже не було...

Все тіло нило тупим болем, мене обхопила якась страшна байдужість. Хоч лежав я серед забитих та весь в крові, але нічого мене не вражало. Здається, здібність почувати — десь зникла, я лежав, мов деревляний...

Згодом почув, що біля вагонів хтось ходить та боязко шепочеться. То були селяне, які прийшли дограбовувати те, що не забрали большевики. Кілька голів заглянуло до нашого вагону, але побачивши купу забитих і між ними одного живого, що лежав непорушно і дивився ввєрх очима, в яких не було видно ні життя ні почувань, жахались і відходили від вагону.

Але скоро почув я говір багатьох людей, до вагону заглянув чоловік у білому фартусі й до когось крикнув: «тут є». Зараз же до вагону ввійшли доктор, три жінки в білих фартушках з червоними хрестами на них та санітар, який відтягнув від мене вбитих. Доктор і сестри почали робити мені перевязку, розрізали чобіт. Нога була в страшному стані, — роздроблена кістка, кілька великих, рваних ран, — очевидно, я був ранений кулеметною «чергою»...

Я хотів подивитися на свою ногу, але сестри мені не дали. Одна присіла, положила мою голову собі на коліна. Друга схилилась наді мною так, щоб я не міг бачити, що там мені роблять з ногою.

Моя голова лежала на колінах сестри, вона мені щось говорила, нахилилася наді мною, дивилася мені до очей... Того погляду я ніколи не забуду... Її очі дивилися на мене з таким жалем, з такою ласкою, з якою дивиться тільки мати, коли гине її дорога дитина...

Мені так гарно стало на серці... Пригоди минулого дня були такі тяжкі, я не бачив ні одного співчуваючого погляду і нараз — стільки ласки... Я сильно розплакався, а вона мене голубила і заспокоювала...

Цей образ жінки в білім фартусі з червоним хрестом назавше лишився в моїй пам'яті.

Тоді я зрозуміє, скільки щастя й радости мали ранені, бачучи біг себе цих білих, світлих янголів. Шей тепер, коли я зустрічаю жінку в білому з червоним хрестом, моє серце переповнюється до неї повагою, любов'ю, вдячністю...

Леонтій Танцюра.

кард.-інж.

Нове родинне право на Україні.

В часи дореволюційні шлюбні й родинні відношення правувалися на Україні загально-російським цивільним кодексом, який містив у собі де-які відмінні норми для Лівобережної України, взяті з давнього Литовського Статуту. Треба сказати, що цивільний кодекс російський в часті, що торкалася шлюбного та родинного права, стояв вище західно-європейських кодексів, от хоч би французького. Взаємовідносини чоловіка й жінки в шлюбі, як чисто правні, такі масткові, були збудовані на принципах повної рівноправності. Жінка користувалася рівними з чоловіком правами що до своєї право-та-дієздатності як громадської, так і судової; вона вільно без згоди чоловіка, розпоряджала своїм майном, мала однакові права, що до дітей, і т. п. Коли в Московщині, в широких колах громадянства (купецтва, міщанства, селянства), малокультурних і консервативних, зберглися ще давні звичаєві норми часів «Домостроя», то на Україні, навпаки, родинне життя керувалося своїми далеко більш ліберальними звичаями, після яких жінка в родині була вільною, во всьому рівноправною «дружиною» свого чоловіка. В цьому відношенні, родинне життя на Україні не тільки не відставало від норми діючого права, а, навпаки, йшло попереду цих норм. Так що, коли революція 1917 року надала жінці повну рівноправність в політичній царині, активне й пасивне виборче право, то цей факт на Україні було прийнято, як щось цілком нормальне, бажане, і жіноцтво в широкій мірі використало своє право.

Революція 1917 р. принесла нові ідеї в царині відношення держави до конфесійних переконань її громадян, з'окрема, у відношення держави до православної церкви. Пануючим принципом, всюди признаним, була індиферентність держави до релігійних переконань громадян (відома формула: «без різниці релігії, стану» і т. п.), відокремлення церкви від держави і, як наслідок цього, скасування переважаючого впливу і значиння православної церкви в державі. Було видано закони про порядок виходу з тієї чи іншої релігії, про так зв. «безконфесійних» громадян, та інші. До революції всі так звані «акти цивільного стану» (народження, смерті, шлюбу) складали духовні особи відповідних християнських релігій (православної, католицької, протестантської, магометанської і секти роскільників, що признають попів). Навпаки, цивільні акти стану для жидів, сектантів і, після революції, для безконфесійних, по закону, складали органи міського самоврядування. Відділення церкви від держави та різноманітність органів, що складали цивільні акти стану, вимагали певної реформи цивільного кодексу, певної уніфікації правил про акти цивільного стану. Крім того, в нормах старого цивільного кодексу, що торкалися шлюбу, розводу то що, було чимало правил, запозичених з релігійних законів, яким, власне кажучи, не має місця в цивільному праві; напр., справи розводу були передані на розіршення духовних судів, уведені правила про перешкоди до шлюбу і т. д. Всі ці норми треба було переглянути де в чому змінити, на місце застарілих і непридатних утворити нові. Таким способом можна було би утворити новий порядок складання актів цивільного стану органами цивільної, а не духовної влади, а тим самим утворити норми так зван. «цивільного шлюбу», єдиної обов'язкової для держави форми реєстрації шлюбу, залишивши громадянам на їх добру волю освячення шлюбу по правилам їх релігії.

Цим шляхом і пішла була Центральна Рада, доручивши кодифікаційній комісії скласти проект закону про реформу складання і реєстрації актів цивільного стану. Коли б законопроект було ухвалено, то важливі реформи родинного права були б переведені в життя, не торкнувшись зовсім сухих і утрітаних сторін родинного життя, що складалися століттями та стали невіддільною частиною громадського побуту на Україні. Бо справа йшла лише про зміну де-яких формальних правил, а не про глибоку, внут-

рішню» перебудову родини; для такої перебудови не було причин, навіть з точки погляду соціалізму, чи й комунізму.

Але сталося не так. Прийшли більшовики з своїми теоріями перебудови всього життя на комуністичний ґшталт. Вже в кінці 1917 р. рада народніх комісарів видала декрет про «розвод, про цивільний шлюб, про дітей і про порядок ведення книг цивільних актів», а року 1918 було видано «кодекс законів про акти цивільного стану, про шлюбне, родинне й опікунське право». Аналогічні декрети для України були видані 20 лютого 1919 р. Основні ідеї, прийняті вищенаведеними законами, торкнулися всіх сторін родинного життя. Не так вже радикальні самі по собі, але переведені в життя з найбільш широким тлумаченням у невідповідний момент повної сваволі й безладдя, вони, ці закони, привели до розкладу родини, цієї основної підвалини громадського життя, зо всіма негативними наслідками. Свобода шлюбу й розводу, проголошена більшовиками, привела до повного майже знищення шлюбу, як легальної форми співжиття чоловіка й жінки, замінивши його формою зареєстрованих більш-менш коротких фізичних сполучень, при чому реєстрація була признана необв'язовою. Закони про права батьків і дітей проголосили ідею повної ануляції батьківського авторитету, а оборона прав дітей, ця головна мета нового закону, була зведена до охорони лише матеріальних інтересів дітей, до так звач. «аліментів».

Розклад родини на перших порах радував серце реформаторів. Вони зосили з ідеєю скасувати звсім родину, як найбільш яскраву форму індивідуального життя, та перетворити шлюб у спосіб «производства» дітей, «октябрат», яких держава буде відібрати у матері та виховувати у комуністичному дусі по державним притулкам. Року 1919 і навіть р. 1921 ще більшовики раділи з тих наслідків, які було одержано від реформи. Ленін проголосував «визволення» жінки й дітей від «гнусного, подлого, лицемірного неравенства в браке и семейном праве», яке республіка робочих і селян добула реформою родинного права.

Але радість ця тривала не довго. Скоро міста, містечка, і, навіть, подекуди, села побачили на своїх вулицях міліїони дітей, що після зруйчовання родини втратили батьків, «октябрат», яких одцуралися батьки і які самі не знали своїх батьків (по офіційним відомостям «безпритульних» дітей мається сім міліїонів). Держава повинна була б взяти їх під свою опіку й годівлю, але держава вже забула про них та й засобів не вистачало для опікування цими безбачечками. В наслідок цього 7-ми міліїонна армія голодних, звівечених фізично й морально дітей і підлітків гасє зараз по просторам совітської держави та уявляє правдиву небезпеку для совітських громадян, які, здається, вже звикли до всякої небезпеки. Поруч з цим явищем виникли протилежні, особливо в столицях та по великих містах: це, по перше, велике число штучних абортів, причому заборонений в цілому світі спосіб позбавитися дітей через штучний аборт був дозволений, його навіть урядово пропонували, а по друге — роспуєла в самій огидній формі, особливо серед молоді, навіть серед неповнолітніх дітей. З другого боку, спіраючись на закон про обов'язок чоловіка й батька матеріально допомагати жінці й народженій дитині протягом певного часу та не маючи жадних струмуючих моральних принципів при відсутності родини, жінки розпочали справжню спекуляцію на «аліменти», закидали суди позвами, тягли до суду кожного, кого охоту мали турбувати. А чоловіки, сходячись з жінками рідко на рік, більше на місяці й тиждлі, всіма способами старалися уникнути обов'язку давати «аліменти». Виникали, і то досить часто абсурдні з юридичного боку позови про «аліменти» до кількох чоловіків разом та ще й солдатів; з'явилися позови про визнання такого-то чи такого-то батьком дитини, при чому у випадках відсутності доказів проти позваного, суд дискутував можливість доказів через мікроскопічні досліди крові позваного й дитини.

Життя, як те «криве дзеркало» відбивало в собі всі закони й реформи родинного життя, але відбивало криво, не природно, наочно показуючи

повне безсилля нового права утворити якісь нові, лікому невідомі форми родинного життя. Нове право, таке струнке в своїй теоретичній будові, виявило свою здатність лише до зруйнування родини, до плекання розпусти і взагалі ненормальних фізичних зносин, до утворення міліїонів «безбатчків». Воно не досягло зовсім тієї мети, яку ставили в основу його законодавці: розкріпощення жінки, охорона прав її й дітей. Жінка з повноправної громадянки зробилася об'єктом задоволення фізичних потреб чоловіка; родина, як форма громадського життя, зникає, а з нею зникають жіночі й дитячі права.

Такий стан річей, навіть, під большевицьким режимом, не міг довго тривати. Нормальне життя громадянства, нормальні взаємовідносини чоловіка й жінки, батьків і дітей, нормальні інстинкти людини рано чи пізно повинні будуть опанувати витвореним комуністами хаосом та примусити сміливих експериментаторів до повороту назад.

Найбільш вперта боротьба за нормальне життя родинне ведеться на Україні, де родинні звязки були могутніші і де попередні звичаї були більш ліберальні і не потребували «великих реформ». Після довгих вагань, причиною яких було нерозуміння московськими губернаторами місцевого складу життя та небажання поривати однастайности правних норм московських, довелося, врешті, піти на уступки. Правда, большевицька преса вигадала різні пояснення цих уступок (нова економічна політика і т. п.), але в суті річи це була цілковита перемога українського життя і вдачі над московськими «тяп да ляпами» в законодавстві.

Року 1926 на Україні було ухвалено й переведено в життя новий «кодекс законів про родину, опіку, шлюб та акти цивільного стану». Багацько в цьому кодексі норм, аналогічних російському кодексові, але багацько є й відмінних і то найбільш важливих. За браком місця спинимося лише на головніших нормах кодексу.

1. В царні шлюбних відносин найважливішим питанням є питання про законну форму шлюбу й його реєстрацію. В той час, як російський кодекс визнає однакові права за шлюбом нормальним, зареєстрованим і фактичним, незареєстрованим, та встановлює необов'язковість, лише факультативність реєстрації, український кодекс, навпаки, визнає законну силу лише за формальним, зареєстрованим шлюбом і в звязку з цим встановлює обов'язкову реєстрацію шлюбу. Фактичні шлюбні відносини не мають сили легального шлюбу; вони можуть стати такими лише через послідовну реєстрацію, і лише з моменту реєстрації. Ця постанова була принята в наслідок резолюції всеукраїнського з'їзду робітниць і селянок р. 1924 про те, що «реєстрація шлюбу являється найкращою обороною жінки; забезпечуючи їй необхідні права». Так відповіла українська жінка на спробу санкції.

2. З норм, що торкаються прав та обов'язків чоловіка й жінки, треба зазначити такі: всякі правні зміни, звязані з шлюбом (зміна прізв'іща, громадянства, місця перебування), залежать від доброї волі кожного з шлюбних. Так, чоловік, або жінка можуть зберегти свої шлюбні прізв'іща, або взяти прізв'іще чоловіка чи жінки, або з'єднати ці прізв'іща. Після розводу закон дозволяє розведеним користуватися прізв'іщем, яке вони мали в шлюбі, але по згоді на це обох, в противному випадковій розведений повинен взяти дошлюбне прізв'іще, (в російському кодексі згоди не вимагається). Новою, і цілком справедливою, треба сказати, являється норма, згідно якій майно, добуте в шлюбі подружжям, належить чоловікові й жінці спільно в рівних частинах. Правило це виходить з принципу, що праця жінки по веденню домашнього господарства та по догляду за дітьми являється рівнозначною праці чоловіка по здобуванню засобів для життя. Закон признає за подружжям взаємне право на допомогу під час втрати працездатности або безробіття.

Кодекс зберігає правила декрету 1919 р. про розвод, як по взаємній згоді подружжя, так і по заяві одного з них. Совітьські коментатори вважають ці норми великим придбанням, що «допомогло культурному підйому в царні шлюбних відносин та зміцненню прав жінки», але самі ж зазна-

чають, що під час дискусії по проекту кодекса були подані протести «дрібновласницькими колами», особливо «на селах» проти розводу по односторонній заяві. Дрібні власники та село — це ціла Україна. Народ добре розуміє все зло від розводів по односторонній заяві чоловіка чи жінки. Такий спосіб розводу завше буде перешкодою до скріплення розхитаних «реформами» підвалин родинного життя, і треба сподіватися, що дійсне життя примусить законодавця і в цьому уступити його вимогам. Обов'язок давати матеріальну допомогу непрацездатному членові родини не касується розводом. Коли непрацездатність одного з подружжя виникла до шлюбу, або під час шлюбу, або ж протягом року після розводу, але в наслідок шлюбу, то по новому кодексу непрацездатний має право на аліменти аж до своєї смерті або до нового шлюбу. Крім того під час безробіття той з одружених, що має працю чи можливість, повинен давати підмогу другому протягом року після розводу. Цими правилами хоч почасти вирівнюються негативні наслідки розводу по односторонній заяві.

3. В царині родинного права новий кодекс проводить, як гадають совітські юристи, принцип кровного споріднення, походження від чоловіка й жінки, без огляду на те, чи чоловік і жінка зв'язані формальним шлюбом, чи тільки фактичним співжиттям. Кодекс, ніби то, відкидає принцип старого права про споріднення батьків і дітей в наслідок легального шлюбу, а також і презумпцію (правний здогад), що «батьком дитини вважається чоловік її матері». Але нам здається, що коментатори занадто однобічно тлумачать норми кодексу: він теж базується на вищенаведеній презумпції, бо встановлює, що легальним батьком дитини вважається той, хто є записаний в акті народження, як батько, хіба що протилежне буде доведено судовим шляхом. Крім того кодекс визнає селянську «трудова» родину, членом якої може бути і чужа особа, не споріднена кровно з іншими членами цієї родини. Нарешті, кодекс, правда по інших зовсім мотивах, змушений був визнати право всиновлення, по якому чужа, не споріднена кровно дитина через акт всиновлення, вступає в усі права кровних дітей і входить в склад родини.

Кодекс визнає «батьківське право» відносно дітей в однаковій мірі за батьком, як і за матір'ю. В ідеї «верховна опіка» над неповнолітніми дітьми належить державі; на батьках же лежить обов'язок опіки над дітьми лише тому, що «зараз держава ще не в силі замінити приватну, індивідуальну опіку над дітьми громадською та державною». Свою владу батьки здійснюють під контролем опікунських органів. Відносно майна, приналежного неповнолітнім дітям, батьки вважаються законними опікунами. Як що батьки здійснюють своє право з порушенням інтересів дітей, то вони можуть бути судовим шляхом позбавлені цього права. Нормальне право батьків починається з повноліття дітей (18 років) або шлюбом їх. Батьки зобов'язуються давати матеріальну допомогу дітям, а цих останніх закон зобов'язує допомагати безробітним та хворим батькам.

Закон надає право батькові судовим порядком встановлювати своє право до дитини, як що він не був зареєстрований, як батько. З другого боку, закон дає право матері й дитині судом шукати батька в тих випадках, коли батько відмовляється визнати дитину за свою. Практика совітського життя показує, що таких випадків трапляється дуже багато, а кількість випадків знов таки свідчить про степінь розкладу родини. Не менше трапляється випадків зловживання позовами з боку жінки. По закону кожна вагітна жінка, чи та, що породила дитину, має право (остання протягом місяця після пологів) подати заяву до реєстраційних органів про особу, яку вона визнає за батька дитини. Сповіднена про це особа може протягом місяця опротестувати заяву і подати позов проти матері дитини, в протилежному разі вона вважається батьком дитини. Декрет 1918 р. у випадках, коли трудно буває встановити, хто є дійсним батьком дитини при кількох муштинах, що мали стосунки з матір'ю дитини, встановлював, що суд може признати всіх цих муштин батьками і зобов'язати їх солідарно допомагати матері й дитині. Але новий український кодекс відступив від цього при-

ціну та визнає одного мушину за батька, а на інших покладає лише солідарну відповідальність за аліменти.

Несвистійкість шлюбу, в наслідок закону про розвод по односторонній заяві, породила, як і треба було чекати, незабезпеченість жінки й дітей, як матеріально, так і правну. Такий наслідок є цілком несподіваний для совітського законодавця, що ставив завданням «роскріпощення жінки» та забезпечення прав і інтересів її і дітей. І дійсно, позови про аліменти, себ то про матеріальну допомогу матері й дитини, стали не тільки характерним, побутовим явищем сучасного життя, але й виявляють тенденцію до збільшення в числі та дають ґрунт для різних надужиттів й шахрайства, свосвідної спекуляції. З окрема, в селянському житті позови про аліменти загрожують небезпекою зруйнування добробуту селянської трудової сім'ї, двору. Питання про стягнення аліментів з селянина-члена двору, з огляду на різницю норм цивільного й земельного кодексів, являється спірним не тільки для суду, але для юристів-теоретиків, причому розрішується воно різно: де-хто, напр, приходять до цілком логічного, на наш погляд, висновку, що народжена в дворі дитина сама стає членом двору і тому вже не має права на аліменти, які можуть збільшити її частину в спільному майні двору. Новий кодекс розрішує це питання так, що аліменти можуть бути стягнені з тієї частини спільного майна двору, яка падає на батька дитини, як члена двору. Але цивільний процесуальний кодекс забороняє на покриття боргів описувати й продавати спільне майно двору. Тому, на практиці судові рішення про аліменти проти члена двору не можливо здійснити, як що иншого майна, крім пайка в дворовому майні, батько не має.

Ми вже згадували, що совітський закон примушений був дозволити «всиновлення». Як мотив до цього, зазначається, що «з переходом до нової економічної політики заборона всиновлення перестала відповідати вимогам життя (чому?) і стала в різке протиріччя з фактом широкого розповсюдження «безпритульності дітей». В звязку з цим загрожуючим явищем та «неможливістю для держави взяти на себе опіку над всіма дітьми, що потребують опіки, совітська влада ш и р о к о йде на зустріч громадянам, що беруть на себе піклування дітьми, позбавленими родини, або «безпритульними». Такі мотиви подав верховний касаційний суд України ще р.1923. Думаємо, що справа тут не в НЕІГ, а в тому, що держава, наплодивши своїми декретами мільйони безбаченців і не маючи змоги, тай не бажаючи ними піклуватися, вирішила перекласти результати своєї реформуєчої діяльності на плечі сердобільних громадян.

А. Яковлів.

Де-що про жиців*)

«Вбивство Головного Отамана військ У.Н.Р. Симона Петлюри, доконане підступною рукою 25 травня 1926 р. в Парижі, і суд над вбивцею, що відбувся в жовтні 1927 р. — назавжди залишають у кожного з нас почуття глибокої і тяжкої кривди, що нам заподіяно».

Генеральна Рада. Париж.

До цього часу ми терпіли і переносили глибокі кривди від наших безпосередніх сусідів. На цей раз ми примушені терпіти кривду від жидівства цілого світа.

Далеко краще було б для обох народів, як би Шварцбард зовсім був не проявляв свого «геройства». Але пізно говорити про те що сталося. Ще перед процесом над Шварцбардом був час для порозуміння між жидами та українцями. Та даремно говорити... Жидівство цілого світу організувалось і всі етичні та неетичні способи вжило для того, — щоб визволити свого одноплемінника, злочинця Шварцбарда. Цей дрібний вбивця своїм ганебним вчинком розпалив негасиме вогнище. Жиди перед процесом мусили б для добробуту частини свого народу оголосити, що вони не тільки не виправдують вчинку вбивці, а навіть рішуче осуджують його. Цього вимагала правда та здорова логика. Але жиди того не зробили і ніколи не зроблять, бо вони тоді б перестали б бути жидами.

Жидівська нація є дуже мудра. Але на протязі цілої своєї історії вона все була і є безоглядно фаталістичною. Це найполохливіша нація в світі. Нація, яка страшенно боїться крові. Нація, яка ще в глибо-

*) Містимо цю статтю з великим запізненням і на жаль з де-якими скороченнями. Не всі погляди автора ми поділяємо, але щирість і яскравість його думки є безперечна. До того це є відгомін процесу, який не може не залишити великого сліду в серцях багатьох українців. Замовчувати ці настрої, або давати їм вислів тільки у шовіністичній антисемітській пресі і то в інших тонах і виразах—вважаємо політично невірним шляхом. Нехай жиди знають, про ці настрої, висловлені одним з тих, що в своїй колишній ролі інспектора укр. армії чимало урятував їх братів від бандитів. Нехай знають і, коли хотять, спростовують, нехай доводять, що поведінка їх діячів на суді була помилковою і що вони від неї одрікаються. Нехай покажуть, що автор помиляється, коли вважає всіх жидів чимсь єдиним, з'вязаним одною ворожістю до України, нехай доведуть, що не тільки одна сила їм імпонує.

Ми ж твердо стоїмо на тій позиції, що з тими фанатиками — жидами, які на суді ганьбили наш уряд і нашу честь, нам говорити немає про що. А спільну мову з жидами ми знайдемо, тільки не тут, а на Україні. Але про це говорить і сам автор цієї статті.

кій давнині втратила всяку здібність колективно, зі зброєю в руках, боронити себе та свою землю. Така нація неухильно мусила розпорошитися по цілому світу, і вона дійсно розпорошилась. Але ж і в розсіянні жиди мусили боронитися, коли в одному чи другому місці робилась їм якась кривда. Ця нація виробила нові способи для своєї оборони: крик «Гвалт».... Як сказав Бісмарк: «Наступи одному жидові в Берліні, на ногу, і всі жиди закричать в Н'ю-Йорку». Коли в якійсь державі часом робилися жидам якісь кривди, то жидівство цілого світа, мов по команді, піднімають крик і апелюють до цілого світу. Малі події жиди вміють роздувати в великі страхиття. Коли десь їх кривдять, вони уміють прямо артистично здобувати у цілого культурного світу співчуття для себе.

Придивимося тільки до цієї послідньої події, до суду над їхнім одноплемінником. Яких тільки способів та чого-чого вони не вжили для того, щоб врятувати свого мізерного злочинця. Зібрали величезні суми грошей, підібрали дуже влучно свідків, яких сиві бороди та голови, істеричний крик, биття себе в груди при зізнанні так психично переконуюче ділали на дванадцять присяжних. Вони зуміли намалювати картину погромів на Україні таку, ніби там вирізано всіх жидів до шенту, а в дійсності майже вся влада над українським народом опинилася в їх руках. Один чех пише про свою подорож на Україні: «Коли б треба б було судити по установах, який тут живе народ, то мусилося б сказати: жидівський, бо їх у всіх установах повно»... В цілому світі приблизно на 120 людей різних народностей припадає один жид, а на Україні на 14 українців — один жид. Оце є доказ, як їх погромами знищено. Наші свідки теж говорили на суді, що сотні тисяч загинуло українців від погрому України, випалено сотні сел, містечок, хуторів, замордовано десятки тисяч української інтелігенції і селян в Чека, в яких «найусердніше» працювали і зараз працюють всякі Фані... І це мордування Чека засягнуло аж до Парижу, де знищило С. В. Петлюру в «ідеальний» для чекіста спосіб.

В бузшій Росії найдужче дошкуляло жидам не те, що їм не давали ніяких прав, а «черта оседлости». Їм потрібний був вільний рух, а не рівноправність. «Жид право носить в себе в кишені», як вони любили завжди говорити. Поділ же великої Росії на окремі держави їм був далеко не на руку і прямо шкідливим для їх інтересу, бо це тільки обмежувало їх комерційну діяльність. Ось чому вони так рішуче виступали і виступають проти самостійности України. Жиди далеко краще за нас знають, що їм корисно. Вони ніколи не стремлять до того, щоб влада в державі, прямо була в їх руках, за те не в одній державі, де є жиди, вони не полишають владу, аби не мати на неї свого, для себе корисного, впливу. Навіть в Москві зараз комісара по жидівським справам нема, за те жидівських комісарів повно, а це привело до того що все опинилось в жидівських руках.

Наша боротьба за свою самостійність, була для жидів чужа і не потрібна. Жиди взагалі не люблять і бояться всяких війн, бо кождий жид надзвичайно любить і цінить своє життя. Між жидами дуже мало песимістів, самогубства — у них рідке явище. Але від насильних смер-

тей їх гине далеко більше, як других. Коріння насильного нищення жидів треба шукати в самих же жидах. Можливо, що жиди і самі нічого в тому не винні. Їхня сліга безоглядність, природжений їм фаталізм, жадова та природній гін до гарного життя між чужими їм націями, не розуміння інтересу других та яскрава національна окремішність від націй серед яких вони живуть, — часто веде їх до загиби.

Все це треба добре пам'ятати, особливо тепер, коли жидівство цілого світа скованню лавою виступило прсти нас. Ми ще раз мусимо яскраво підкреслити те, що ми ніколи першими не розпочинали боротьби з жидами, завжди знали і знаємо, що така боротьба для нас шкідлива, а значить і не потрібна. Наша українська нація є нацією землі, плуга, та взагалі фізичної тяжкої праці. Вже по самій природі своїй вона не може мати такі виключені способи для боротьби з жидівською нацією, з нацією переважно розумово існуючою, посідаючою великі капітали та маючою в цілому світі величезні впливи. Але які б там не були наслідки, коли на нас будуть наступати ми будемо боронитись.

--- До того часу поки жиди не відчують того, що наша нація уявляє з себе силу, може себе захистити, вони нас не перестануть ображати, нехтувати, та кривдити.

На самій Україні жидівство вже починає трохи инакше дивитись на силу нашої нації, як тут за кордоном. Воно вже відчуває її силу і починає ставитись з належною повагою, а в тому як раз і полягають ті добрі початки, які приведуть нас до повного порозуміння з жидами.

Ми знаємо, що кожне сказане слово не в користь жидам, приймається ними, як заклик до погрому. Нехай приймають, громить їх самі не будемо і другим не дамо, але і Богу за них молитись не станемо, за кривди заподіяні нам.

Др. Ф. Мелешко.

Хлібозаготовки.

Головною турботою уряду ССРСР в січні-лютому бижучого року були хлібні заготовки. В числі за 17 лютого «Економической Жизни» в передовій під проречистим заголовком — «Борьба за хлебозаготовки должна быть продолжена» — читаємо:

«Величезне значіння хлібозаготовок для всієї економіки нашого союзу робить цілком зрозумілим, через що, в зв'язку з невдачами на хлібозаготовчій ринковій в першій половині кампанії, довкола неї зосередилася увага і партії, і уряду і хозорганів, і широких мас робітників і селян... Найголовніша причина утруднень в ділі хлібо-

заготовок полягає в тому, що ми своєчасно не зробили дійсних висновків з наявного факту піднесення за останні роки господарчого життя села. Інша річ — село голодне; інша річ — село, що обростає жирком товарового і грошового нагромадження... Куркульня, як уже зазначила передова «Правди», не будучи основним посідачем хлібних запасів, але, відзначаючися значною активністю і спритністю, повела атаку на державну політику заготовчих сільсько-господарчих цін, намагаючися зтягти на цей шлях і частину середняцької маси. Ми — це треба як найрішучіше підкреслити — не дообрахували в повній мірі, що в наших сов. умовах хлібозаготовки це — не комерційно-технічне лише, а разом з тим і найважливіше соціально-економічне завдання, яке щороку необхідно вирішати з обрахунком господарських і економічних пересуень (сдєлгов), що відбуваються на селі». (ростріл оригіналу. Гр. Д.).

В писанні сов. передовика все нам давним дано відоме. Все це — стара вже совітська пісня, пісня, якій не вірить, само собою, і сам передовик.

За десять років панування большевики багато де-чого «недообрахували» і ще багато «недособрахують», але ролю куркуля в торгівлі хлібом большевики обрахували добре. Вони прекрасно розуміють, що незаможник, як би він до них не ставився прихильно, яким би самовідреченим большевиком не був, хліба на зсипний пункт не повеже, не повеже з тієї простої причини, що не має чого везти. І всі ті большевицькі реляції, якими запружена совіт. преса, про сотні, навіть тисячі, хур з неможливістю хлібом перед зсипними пунктами різних місцевостей несходимого ССРСР, — само собою, большевицький блеф.

Для кого большевики пишуть свої реляції, — то вже їхнє діло. Але все таки якось чудно читати, що в соціалістичній державі, з могутнім бюрократичним і поліційним апаратом, на одинадцятому році її існування, уряд мусить послугогуватися хлібом злидарів, утворюючи тим самим сприятливі умови для обдирання цих останніх куркулями.

Зрештою, справа стоїть так: большевики примушують селянство везти дзерно на зсипні пункти по твердим цінам. Ті опіраються, передбачаючи для себе можливість реалізувати хліб вигідніше. В цьому большевики вбачають боротьбу з сов. еґалою. Не станемо з ними сперечатися. Та це для нас і не важливо; у нас інший підход до справи. Для большевицькіє хлібозаготовки в сов. умовах найважливіше соціально-економічне завдання, для нас, при окупації України Московією, є тих же сов. могах, при аграрному характері України, хлібозаготовки — найважливіше національне питання.

Кого обдирають большевики — куркуля чи незаможника — для нас не важно. Важно, що з народнього господарства України забирають певні цінності без повернення відповідного еквівалента. Знамениті большевицькі ножиці — невідповідно високі ціни на промислові товари в порівнянні з цінами на сільсько-господарські продукти — річ загально відома. Але не самими тільки цими ножицями стрижуть большевики нашого селянина. Не ними тільки б'ють по народньому господарству України. Справа стоїть гірше — і товари дорогі, і самих їх

смаль, і якість їх невисока, і приходять на село вони в невідповідний час, і асортимент їх не відповідає потребам українського селянина. Але звернемося по-дуже красномовних в цім відношенню реляцій самих большевиків. В ч. 39 «Економической Жизни» читаємо:

«На ринкові промислових товарів у січні, у відріженнв од грудня і листопаду минулого року, помітне було своєрідне явище, яке виявило себе в тому, що основна маса товарів широкого споживання, як союзної так і республіканської промисловости була пушена для реалізації на село за рахунок тимчасового оголення міських ринків».

Отже бачимо, що большевики, не покладаючися на 107 статтю, хапаються за «героїчну» зброю — залишають місто без промислових товарів. Що з цього вийшло знаходимо в ч. 40 таке:

«По даним НКТ січневий план довозу промтоварів на село виконаний на 108 відс., але асортимент товарів не відповідає сільському попиту і договорним специфікаціям. Промисловість навантажувала 27 відс. м'яких шкур'яних товарів і 73 відс. твердих. Попит же був відворотний. Аналогічний асортимент надходив і по лісоматеріалам... Вукоспілка направляла в райсоюзи товари, неплановані НКТ не рахуючися з їх асортиментом, терміном розвантаження і розподілом товарів по окремих районах. Київська база, напр., направляла в Уманську округу луг, якого вистарчить на 15 літ».

В ч. 41 та ж картина:

«Завідуючий промисловим відділом Наркомторгу УССР тов. Сотніков, що повернувся з об'їзду Мелітопольського, Криворізького, Дніпровського і Маріупольського округів розповів наступне щодо постачання села промтоварами:

— Розвантаження промтоварів низовими кооперативами, а також реалізування товарів на селі проходить повільним темпом...

— На темп реалізації товарів на селі негативно впливає також не завжди задовольняючий селянство асортимент. З окрема в даний момент ми спостерігаємо таке явище: в той час, як селянство виявляє попит на літні тканини, на село йдуть переважно зимні тканини. Вукоспілка одправляє нерідко на село такі товари, як лякова шкура, купальні простираля і т. д. («Ек. Ж.» ч. 41).

Поетичну картину того, якими товарами, незалежно вже од асортименту наділяє соьвлада своїх громадян, дає харьківський кореспондент, описуючи бідування кравецької фабрики ім. Тінякова.

«Велике зло в нашій роботі, — каже він, — це не доброї якости матеріал, що нам присилають. Буває так, що один сувій товару має кілька барв; бувають матеріали, що погано держать фарбу. Взяти хоч би такий приклад: Моссуно надіслало на фабрику просте крашеє синього кольору сукно. Коли сукно це попало в переробку, то виявилось, що в робітників руки були цілком зафарблені в синій колір. Надійшли скарги од споживача, що костюми з цього матеріалу мажуть білизну. Бувають у нас такі випадки, що готовий піджак має до 10 кольорів: чорний, синій, яносиній і т. д.»

Так «перевиховують» большевики своїх громадян.

Не краще стоїть справа і з мертвою природою. Ревізія робітничеселянської інспекції виявила, що на складах білоруського сільсоюзу лежить 50.000 непроданих фабричних плугів, себ-то вся річна продукція Білорусії — все виріб совітської промисловости. Причина цього явища — дуже проста: фабричний плуг дорожчий од кустарного, крім того — непристосований до білоруського ґрунту. Позбавивши кустаря сирогачни, бо большевики сподіваються одначе продати і цей недоладний крам.

Гр. Дуброва.

З міжнароднього життя.

— Большевики та про них: у Женеві, Берліні, і Лондоні.

Антитеза — большевики та Европа — за останній час ще раз в дуже різкий спосіб виявилася — і то зразу в кількох місцях — в Женеві, Лондоні, Берліні. Виявилася і заникла, і все зосталося так, як і було, з тою тільки різницею, що європейська опінія ще раз мала нагоду, як Хома невірний, на досвіді дізнатися про те, що совітська влада нічого спільного з владами цивілізованих країн не має і мати не може. Такий досвід потрібний, бо європейська людина на віру нічого не приймає, і добре те, що большевики стараються дбають проте, аби того досвіду перед очима світової опінії не бракувало. Бо чим більше того досвіду буде, тим скорше настане час, коли він буде вже непотрібний...

* * *

У Женеві відбулася сесія підготовчої комісії при Лізі Націй по питаннях розбровення. Матеріал для цієї комісії в свою чергу підготувала спеціальна підкомісія, що довго й пильно працювала, головним чином у Празі, під проводом чеськословацького міністра закордонних справ д-ра Бенеша. Вироблено було проєкт загальної мирної конвенції, нормальні тексти для так званих арбітражних договорів, проєкти можливих регіональних згод по зразку тої, що вже існує, — Малої Антанти, і т. п. Властиво кажучи, цілий денний порядок міг бути вичерпаним за кілька годин, бо весь матеріал, представлений комісії, був одночасно переланний до урядів усіх заінтересованих держав, аби ті мали можливість сформулювати свої думки та перепрацювати його. Комісія мала б перевести лише попередню загальну дискусію і на тому край. Але до справи клином врізалися совітські представники з тов. Литвиновим на чолі. Забезпечені співробітництвом Німеччини та заохочені присутністю союзної турецької делегації, яка не приймала участі в попередніх сесіях, вони кинулися до горячого бою з капіталістичним та імперіалістичним світом, що прислав до Женеві своїх представників. У своїх довгих промовах, бурних та недоладних, як гадає вся європейська преса, могутих та блискучих, як думає преса комуністична, — тов. Литвинов напудував й набрехав, на думку «буржуїв», — довів ясно, як день — на гадку комуністів, — що єдиною миротворною державою в світі єсть ССРСР, бо це її світова місія та підклад її існування; що всі інші держави лише для людського ока згадують про замирення, а самі готують війну, і єдиним своїм завданням мають — саботувати миротворну чинність ССРСР. Особливо ж завинила в названих злочинах Британська

Імперія, ця неможлива противниця совітської держави. Єдиним засобом врятувати становище буде — прийняти запропонований ССРСР проєкт абсолютного обезброєння (зміст якого свого часу було переказано в «Тризубі»), усунути од справи «Лігу Націй», замінити її контроль доглядом професійно-робітничих організацій, знищити армії та флоти, озброїти натомість «бідніше» населення то-що, і тоді настане «на землі мир, в чоловічех благоволені».

Мабуть тов. Литвинов гадав, що лагідна, ввічлива та обережна женевська атмосфера так опанувала душами «капіталістичних делегацій», що вони в найгіршому випадку, здвигнуть плечима, тихесенько засміються, а говорити по суті не схочуть, як то вже й траплялося з большевиками на міжнародніх сходинах. Сталося, однак, навпаки. Делегати, як були, zostалися вихованими людьми, але од того, щоб відповідно схарактеризувати поведінку совітських представників та місії ССРСР не одмовилися. До слова зголосилося дев'ятнадцять представників великих та малих держав, і вісімнадцять з них дали волю своєму слову, виявивши те, що в їхніх країнах думають про большевиків та про ССРСР. Усі, одноголосно й однодумно висловили, що проєкт, внесений тов. Литвиновим, не заслуговує уважного розгляду, що внесено його не для того, аби допомогти справі замрєння, а навпаки, що ССРСР — вогнище воєнних непокоїв, що співпраця з совітами — річ безнадійна. Найбільше точно і детально характеристики дали представники Англії та Сполучених Штатів Північної Америки, а найбільше яскраву — представник Голандії. — Большевики, — сказав він, — прийшли до комісії, по обезброєнню не з оливковою гилькою, а з дрючком.

Литвинов відповідав другого дня, бо зразу не знав, що говорити, а тому попросив часу для розваги. Відповідь не дала нічого нового: ті самі випадки проти Англії та інших капіталістичних держав, на які вже навіть у Женеві ніхто не звернув уваги. Але розвагу свою совітський делегат використав на те, щоб скласти новий проєкт часткового обезброєння. Проєкт цей поділяє держави на великі, середні та малі, і пропонує всім їм обезброюватися згідно певному коефіцієнту існуючого озброєння. Великі держави обезброюються на половину, а середні на чверть і т. п. Принцип коефіцієнтів — не новий; його взято з одного із одкинутих попередніх проєктів. Але нове в большевицькому проєкті те, що та держава, яка б його прийняла та виконала, стала б абсолютно безбройшою навіть перед невеликим комуністичним заголом, — на такий спосіб збудована система обезброєння всіх державних органів та озброєння відповідних частин населення.

Литвинов настоював, щоб цей новий проєкт, раніше ні ж буде поставлено на голосування долю першого, — став предметом загальної дискусії. Голова комісії не дозволив того, вказавши, що на це прийде черга тоді, коли буде друге читання внесених раніше англо-французьких пропозицій, се-то в одну з майбутніх сесій. Упав, явна річ, і перший проєкт тов. Литвинова. Комісія визнала, що він не може стати предметом дальших дискусій. За таке рішення голосували усі присутні делегати, проти нього були лише сам Литвинов та представник німецької республіки граф Бернсдорф, що увесь час по всіх питаннях безоговорочно підтримував совітську делегацію, як і вона його. Турецький союзник зрадив: він ні разу не виступив в оборону тов. Литвинова, а наприкінці голосував проти нього. Така поведінка німецького представника викликала майже загальну, в значній мірі, несприятливу для німецької республіки увагу. Багато навіть німецьких газет підкреслюють, що таке тісне єднання з совітами на очах цілого світу не може спричинитися до поліпшення міжнароднього становища Німеччини.

* * *

Така демонстрація німецько-совітської дружби не тільки здивувала, але й занепокоїла європейські політичні кола. І це особливо тому, що як раз в цей час переходить найвища точка відомого німецько-большевицького конфлікту, що стався з причини арештованих німецьких інженерів у До-

нецькому басейні. У попередньому числі «Трибуна» говорилося про цей конфлікт. Шестеро німецьких інженерів ні за-що ні про-що було заарештовано, кинуто по тюрмах, на споживу різноманітної нужі та чекістських допитів. Двох із них звільнено, і вони вже доставилися до Берліну, розповівши про безоглядний, нелюдський спосіб поводження з ними більшовиків. Звичайно, з тими, що осталися в тюрмах, поводяться так само, а може й гірше, а до того ще над ними й висить кара на горло. Німецька опінія, а з нею німецький уряд, тяжко обурилася, заговорила з совітами гострим тоном, але більшовики не одступали. На той час німецький міністр закордонних справ Штреземан був відсутній із Берліна, та коли повернувся, то ухвалив усе, що було зроблено в цій справі за його відсутності, але надалі наказав — не поглиблювати конфлікту.

Після того тертя стало на мертву точку; більшовики дістали вільну руку, порушують недвозначні параграфи вільного німецько-совітського договору, що не втратив ще своєї сили й досі, а німці — обурюються, але конфлікту не поглиблюють. З коментарів європейської преси можна витягти два пояснення цього дивного поводження німецьких політиків: 1) німці занадто зв'язані з совітами якимись неопублікованими згодами, щоб так легко порвати з ними і 2) Штреземан не може одступити од більшовиків, не діставши за це компенсації і хоче здобути за це якусь винагороду на заході Європи. Як здається, обидва пояснення лише доповнюють одно одного. Дуже правдоподібно, що Німеччина та ССР зв'язані такі якоюсь таємною, може й неписаною згодою: не виключено і те, що німецький міністр хотів би зрбити з свого розриву з совітами елемент міжнародного торгу. Як відомо, німецька закордонна політика на так званих високих принципах не стояла ніколи, а з часів після-бісмарківських у своїй чистоті часом втрачає які-будь далеко-глядні перспективи.

* * *

У Лондоні більшовики не говорили, зате багато говорили про них.

Як відомо, на виборах 1924 року, серед інших причин, певний вплив на блискучу перемогу консерваторів та на неуспіх робітничої партії мав розпублікований за кілька днів до виборів лист тов. Зінов'єва до англійського комуністичного угруповання, що працювало тоді тільки з Labour Party. Листа цього мав у своїх руках лідер робітничої партії, тоді голова кабінету міністрів Мак-Дональд, але з опублікуванням його не приспішав бо то йому могло пошкодити. Тим часом, ще раніше, відділ міністерства закордонних справ, копія цього листа дісталася до преси, і ті, що піклуючися як це відіб'ється на Labour Party, розпублікувала його. Пізніше складено було спеціальну комісію для розсліду цієї справи. Комісія визнала, що лист правдивий, і хоч совіти, звичайно, протестували проти того, але справа, здавалося, була тим похована.

Тепер, однак, зважаючи на те, що нові вибори до англійського парламенту мають незабаром відбутися (гадають, що вони будуть весною 1929 року; для англійців—це вже незабаром), Мак-Дональд знову підняв цілу справу, поставив кабінету міністрів у парламенті з цього приводу запитання та він пропозицію ще раз скласти спеціальну комісію для розгляду цієї справи. У промові своїй на цю тему, він не говорив, що лист фальшований то-що, але чисто по англійськи хотів скомпрометувати консерваторів перед опінією виборців, вказуючи на те, що консерватори, опублікувавши цього листа, зробили не коректний вчинок що-до Labour Party, і вели «чистої гри» (fair play), як то подобає англійцям у кожній боротьбі.

На неанглійське око — це марна річ боротися в такий спосіб з політичним противником, на англійську міру — це влучно вирахований напад. Але офензива застала консерваторів дуже добре озброєними. Напад Мак-Дональда відбитий був генеральним прокурором також в чисто англійський спосіб. Виявивши, що Мак-Дональд також має копію цього листа та не хотів його друкувати, він тим самим довів, що «не чистою грою» у боротьбі на виборах змагався користатися лідер Labour Party, а консерватори

опублікувавши листа лише перешкодили йому в тому. Голова кабінету Балдвін говорив по суті. Він ясно довів, що не лист цей спричинився до неспіху робітничої партії на виборах, а вся її політика за час, коли її лідери були у влади; натиск на вільний суд, аби врятувати од кари комуністичного редактора, юридичне визнання ССРР та особливо, невиконане правда, рішення дати совітам позичку в 30.000.000 ф. ст. Крім того Балдвін оповів ще раз цілу історію листа, переказавши такі подробиці та факти з закулісного большевицького життя, які до сьогодні не були відомі ширшим колам громадянства. Виявилось, що в Москві була розстрільна одна людина із-за цього листа, і як здається, людина до того зовсім непричасна; що англійці мають своїх конфідентів, коли не серед самих совнаркомів, чи в політбюро, то зовсім близько од них, що мають вони агентів і серед верхів англійської комуністичної партії, — звідти і дістали славетну копію збівок'євського листа, — бо, як висловився лапідарно Балдвін, — люде, що зраджують свою батьківщину, зраджують і один одного.

Слави цей виступ Мак-Дональдів не завдав, консерваторам не завдав, а комуністам сильно пошкодив, — і то не в самій тільки Англії, — бо припав він як раз на той час, як тов. Литвинов викладав свої буфонати в Женеві.

Observer.

Лист з Варшави.

7 березня 1928 року в залі союзу поштових службовців на вул. Бодуена 4 в Варшаві відбувся публічний реферат келишнього українського прем'єр-міністра І. Мазепи на тему: «Українська справа на світовому форумі». Референт брав участь, як свідок на процесі Шварцбарда в Парижі та через несподіване перервання процесу не міг тоді свідчити. Але довелося п. Мазепі разом з другим представником української соціал-демократичної партії п. Феденком говорити про цю справу в інших обставинах, а саме — в комісії меншостей соціалістичного робітничого інтернаціоналу в Цюриху (Швейцарія) в кінці лютого 1928 року.

Укр. соц.-демокр. робітн. партія виділа після трагічної смерті С. Петлюри відозву, в якій протестувала перед світом проти обвинувачення С. Петлюри в погромництві. Супроти цієї відозви підняв обвинувачення представник російських соціал-демократів в 2-му Інтернаціоналі Абрамович, який має на цю справу інший погляд.

В своєму рефераті І. Мазепа подав деякі інформації про вирішення 2-го Інтернаціоналу в цій справі. Але насамперед прелезет спинився на Паризькому процесі. Він зазначив, що Паризький суд присяжних, який виправдав Шварцбарда, не рішив і по суті не міг рішати питання про відношення С. Петлюри до жидівських погромів. Оборону [Шварцбарда, казав п. Мазепа, Торес заснував на зовсім іншому ґрунті, що не має ніякієвського відношення до того, як ставився фактично повійний до жидівських погромів.

І хоч з боку українського було зроблено дуже багато для вияснення справи, але Торес сперся на головному аргументі: на opinio, на загальній громадській думці жидівського народу. Торес покликав на суд найвидатніших жидівських діячів за кордоком: Тьомкіна, Моцкіна, Сльозберґа і др., які в один голос твердили, що «Петлюра винен за погроми, і так думає весь жидівський народ»...

Що міг зрозуміти у цій справі французький обиватель — присяжний, який, може, вперше на суді почув назву «Україна», вперше дізнався, що існує на світі український народ? Цей присяжний, казав у рефераті п.

Мазепа, мусів виправдати Шварцбарда. Чому? Тому що адвокат Торес представив Шварцбарда, як жертву жидівської громадської думки щодо С. В. Петлюри. Ця опінія, що С. Петлюра винен за погроми, доказував Торес, впливала на Шварцбарда і він впав у стан афекту, зробив те, за що він не може відповідати, бо, мовляв, у нього не було сили боротися з чуттям ненависти до мнимого погромника.

А оскільки адв. Кампінкі був менше приготований до процесу, то він не вхопив головної точки оборони, і не міг її розбити. Тим то й вийшло, що Торес не до ка за в вини С. Петлюри, хоч і як йому цього хотілося, але Шварцбарда оборонив.

п. Мазепа вияснив у своєму рефераті з міст опінії жидівського народу, на якій обер свою оборону Торес. Як творилася ця опінія? Яка її ціна? Чи можемо ми уважати цю опінія за правильну і непомилну?

Ця опінія почала складатися з 1919 р., з того моменту, коли в наслідок нечуваної анархії, яку принесли большевики з Москвщини, на Україні сталися численні погроми жидів. Але зусиллями українського правительства і вождя армії С. Петлюри, погроми було припинено і ми були свідками прихильного відношення жидівської людности до УНР. Особливо зр сли симпатії жидівської людности до УНР тоді, коли українська армія почала боротьбу з «білою армією» Денікіна.

Референт згадує, як в 1919-20 р.р. маси жидівські в городах України — Кам'яні, Проскурові, Винниці — йшли на допомогу українській визвольній боротьбі, бо бачили, що погроми, які були в змї 1919 р. сталися не з вини укр. правительства.

Але сталася катастрофа УНР. На Україні запанувала окупаційна большевицька влада. Ця влада зробила все для того, щоб уплинути на жидівську опірію в противному напрямі. З року в рік, з дня в день большевицькі агітатори, большевицькі газети говорять і пишуть, що Петлюра — погромник, що «УНР — погромне правительство» і т. и. Большевицька влада фальсифікує документи, фальсифікує і дурить опінія цілого світа. Багато є жидів на Україні, які держаться ишої думки, які пам'ятають, що С. Петлюра і Правительство УНР ніколи не були ворогами жидівського народа. Але ці жиди під большевицькою владою мовчать, вони не сміють сказати свої думки, бо за це їх можуть покарати. Навпаки, большевицька система ко ж його здатна примусити казати й писати те, чого він у вільних умовах ніколи б не заявив.

В другій частині свого реферату І. Мазепа вказав на те, як 2-ий Інтернаціонал рішив спір між українською та російською соціал-демократією. Соціалістичний Інтернаціонал не входив в обговорення подій, які сталися на Україні перед десятьма роками. Комісія 2-го Інтернаціоналу, яка цю справу розглядала, визнала, що вона не може займатися історією боротьби на Україні та вияснити, хто винен за погромні події. Представник російської соціал-демократії заявив з свого боку після того, як в комісії Інтернаціоналу висловилися українські представники І. Мазепа та П. Феденко, що він ніяких обвинувачень українській соц. демок. партії не ставить. Українські соц. демократи з свого боку заявили, що вони могли в інших політичних питаннях розходитися з С. Петлюрою, але в справі погромів вони стверджують, що С. Петлюра весь час піддержував стремління української демократії в боротьбі з погромами.

Виконавчий Комітет Соц. Інтернаціоналу в Цюриху ухвалив резолюцію, в якій кличе соціалістичні партії сходу Європи до таких відносин між собою, які давали б змогу взаємного розуміння. Бельгійський соціаліст Дебрукер в своїй промові в Інтернаціоналі зазначив симпатії Соц. Інтернаціоналу до поневоєних народів сходу Європи та зазначив, між иншим, що він перелікав багато матеріялів про убивство С. Петлюри і переконався, що ніхто не обвинувачує С. Петлюру в погромництві.

В кінці свого двохгодинного реферату І. Мазепа торкнувся белочого питання — організації українських політичних сил. Референт зазначив, що укр. суспільство для успіху визвольної боротьби українського народу

повинно розвивати роботу в політичних партіях. На думку референта тільки політичні партії абстрактний національний ідеал наповнюють конкретним життєвим змістом. Партії, звісно, дійсні партії, які організують народні маси, це о р г а н и живого національного тіла, що виконують окремі свої функції. Без політичних партій національний організм буде нерухомий, або ж хоч буде рухатися, то наосліп за інстинктом. Сучасна ж політика вимагає знання, свідомости, а не тільки поривів чуття, бо саме чуття, сама любов до України без продуманої програми, що робити і як робити та боротися, може завести народ зовсім не туди, куди він має йти в своїй визвольній боротьбі.

Реферат І. Мазени присутні відкрили ясними оплесками.

Око.

Посівна кампанія на Україні.

Невдача хлібзаготовчої кампанії на Україні, само собою, відбилася на весняній посівній кампанії. Хлібзаготовча кампанія дала тільки 54 відсотки того, що було намічено. Зараз совітські газети тільки її говорять з оглядом про посівні справи, і говорять більше, ніж про невдачі хлібзаготовок.

Цілком зрозуміло, що населення, яке не має змоги виявляти свою власну ініціативу в економічній площині, залежить цілковито від большевицького бюрократичного апарату, що, як бачимо зі всією очевидністю, цілком не здатні підвищити чи покращати продуктивність села. Совітські газети переповнені ріжними кореспонденціями з провінції про те, що большевицькі посівні установи не забезпечили дзерном в потрібний час, про те, що дзерно низької якості, або не відповідає ні умовам ні ґрунті. Напр., в одній місцевості на Кубані отримали кукурудзу, 40 відс. якої поїли шури по дорозі, а решта — складалася з таких сортів, що не хотів ніхто купувати. Так само в район Одеси прислано було дзерно, що може рости тільки на півночі України і якому південний клімат зовсім не підходить.

Така сама річ і в справах постачання хліборобськими машинами. Напр., трест Катеринбурга мусів дати тисячу плугів, але до цього часу на розподільчі пункти не доставив ані одного.

В Новоросійську було отримано 735 тракторів, з яких 110, як виявилося, були непридатні до роботи.

Ясно, що в тих комуністів, які стоять на чолі сов. с.-г. установ, більше в головній партійна боротьба та боротьба проти «контр-революції», ніж інтереси і добробут нашого селянина, якого вони тільки вишукують. А при таких умовах ведення господарки — голод не є виключеним.

Згідно з повідомленням «Комуніста» від 11 березня треба було до 15 березня заготовити 80 відс. березневого плану, щоб уважати план за виконаний. На другу половину березня тільки 20 відс. залишилася тому, що на цей час припадає уже весняна сівба, яка не може дати змоги виконати більше завдання.

Між тим «Известия» від 18 березня приносять звістку, що на 15 березня на Україні виконано тільки 50 відс. плану, що означає провал цілої кампанії хлібзаготовок, як і сам «Комуніст» зрештою пише:

«За попередні два місяці — січень і лютий — Україна має справді не аби які досягнення в хлібзаготівлі, але вони підуть на нівець за невиконанням березневого плану».

Березневий план, як бачимо, далеко не виконано — отже — уся кампанія зійшла на нівець.

На успішний кінець хлібзаготівлі більшовики поклали багато надій грошевого характеру. Ці надії тепер, розуміється, розбилися. На експорт хліб не піде і грошей не буде.

Становище більшовиків у зв'язку з цим ще більше стає скрутним, бо немає надій і на слідуючий урожай. Перш за все вже три роки врожай був відносно добрий. Знавці твердять, що тяжко очікувати, щоб і четвертий рік підряд хліб уродив так само добре. Та хоч би цей врожай і міг прийти, — багато хліба не буде, бо разом з хлібзаготівлею крахне також і весняна засівна кампанія.

Способи совітської господарки й централізація, котру не уміють провести, відбиваються на засівах, як найгірше. Насіння в багатьох місцях немає, а коли і приходить, то низької якості або засмічене. Машин для обробки землі немає. Установлюються прокатні пункти, які працюють неуміло і не дають ефекта. З другого боку туди, де не треба, приходять плуги й борошниці цілими партіями й лежать без діла.

Крім того більшовики зараз переводять «розкуркулювання» села. Земля відбирається від «куркулів», — а передається біднякам, які землю не можуть сбирати, бо не мають чим працювати. В наслідок цього багато землі залишиться незасіяною.

Щоб зрозуміти оскільки становище тепер у більшовиків серйозне, досить сказати, що знову уже чути голоси про неможливість голоду.

Листи з українського села та міста.

..... «До нас приїхав новий учитель і за явись три тижні у нас усе стало: і шкільна кооперація, і дитяча бібліотека і так далі. Коли ж була вчителька, то це було нічого».

З нас качають самооблож прямо во всю, а в....., що не підчинилося самообложу, то туди виїхав броневик і почав обстрілювати село. А на степ, то озброїлося три броневики і поїхали забирати хліб. Залишають і пуд на місяць на одного їдока, а всю решту забірають собі.

А це нові приказки:

«Наша власть — куркулям зась».

«Куркуль і каенес*), що віт і пес».

«В каенесеті всього на світі».

«Став бабком, поменшало прями одним клубком».

«Який р и ж и м не с, а чоловік жінку б'є й буде бити, коли не буде варити».

«Ворогів своїх підраховуй, тільки на перевиборах».

«Читай декрети на стовпі, то може припаде й тобі».

«Біда тій громаді, де сільрада за головою скучає».

А пісні ось такі у нас:

«Ой піду я понад лугом,
Там мій милий оре плугом —
Оре він на спільній ниві,
Він працює в колективі.
Роспитаю, як живеться,

*) Каенес — Комітет незаможних селян.

Чи втікати не доведеться.
Чи ти, мала, розум маєш,
Що про це мене питаєш?
В колективі добре жити,
Є що їсти, є що пити.
Чи є в світі краща нива,
Як у того колектива?
Чи врожаї де бувають
Отакі як тут збирають».

В цьому листі я пишу тільки одну пісню про колектив, а в наступному я вам напишу штук з де-кільки. Я підберу хороших і тоді вам надішлю. У нас є багато комсомельських пісень, як що можна писати, то напишу і таких.

Поки до побачення.

Ваш N. *)

12. 11. 28 р. Неділя.

* * *

..... «Повідомляю**) тебе, що я одержав твої календар (с. госп. календар «Приятель Господаря» — Ред.) і як бачу що з нього можна багато мати користі для нашого господаря. Но можна сказати, що вірно користь можна получить, но не в нашому місці. в нам це не йде, а чого не йде, потому що в нас не підходить так господарювати. Бо як буду так робити, буду мати великий прибуток, а з великого прибутку увесь одаш й собі нічого не останеться.

Ми тепер господарюємо по вкусу — сьогодні є, то добре, а завтра буду бачити, потім наложи чуть не каждый день, і не знаємо за що, хоч би говорили — а то не дай Бог, плохо буде тобі — й даєм. Продав коняву і то на неізвиці наложи».

* * *

З м. Х..... «За N. не дивуйся — у нас усі стали безбожниками. Церкви бідують, розколя. Лише повна церква і навіть на вулиці моляться Невотроїцька — українська, а обновленські порожні — говорять, що в них нема Духа святого. На Лисій Горі було в церкві «побійще». Почали правити обновленці, прийшли тихоновці, погасили свічки (було вечірня) та й розпочали вигоняти обновленців. Священника побити, а дякон грубою свічкою одбивався. Що тільки робиться! Священники стоять на базарі з протягнутою рукою та просять милостиню, відчається рідко хто, а хоронять не з священником, а з музикою — отож прибутку ніякого — тяжко їм живеться...» Лютого 16. 1928 р. —

Наступне число «Тризуба» вийде 22 квітня 1928 р.

*) Листа писав молодий селянин.

**) З листа з Херсонщини.

Хроніка.

3 Великої України:

— Україно-молдавська комісія історичної секції УАН. З ініціативи Історичної Секції при УАН засновується Укр.-Молд. Комісія, що під загальним проводом акад. Грушевського має взятися до наукового вивчення та всебічного освітлювання укр. молд. справи в історії та в сучасному житті. («Пр. Пр.» ч. 57).

— ІV всесвітній ентомологічний з'їзд відбудеться 12-18 серпня в Ітака (Спол. Штати). Член організаційного комітету цього конгресу, директор німецького ентомологічного інституту в Берліні д-р Горн, звернувся до УАН з проханням прислати на конгрес 2 делегатів — директора зоомузее УАН — В. Караваєва та наукового співробітника С. Парамонова. Організаційний комітет прохає також С. Парамонова виступити з двома доповідями: про ентомологічну роботу на Україні та доповідь наукову. («Пр. Пр.» ч. 57).

— Наукова подорож до Туреччини. До Києва повернувся з закордонної наукової подорожі декан архітектурного факультету Київського художнього Інституту, проф. Моргилевський. Він працював в Туреччині над дослідженням пам'яток візантійської архітектури з метою встановити зв'язок між візантійськими пам'ятниками й пам'ятниками Велико-Київської доби на Україні. Проф. Моргилевський вивчив 42 пам'ятки різних епох та зробив 320 світлин, які в найближчому часі будуть виставлені в Лаврському музейному городку. («Пр. Пр.» ч. 69).

— Археологічна знахідка на Харківщині. В с. Новоселиці Ново-Водолазького району діти, граючися на вулиці, викопали яму і в ній знайшли горщика, наповненого старовинними срібними монетами, кількістю до 300. В Харківським археологічним музеї знахідка визнана дуже цінною. Монети стосуються до XII-XIII віку. («Комуніст». ч. 68).

— Всеукр. геологічний музей незабаром буде відкрито в Києві. Основою нового музею буде геологічний музей УАН і колекції Інституту Наросвіти. Музей матиме дублікати всіх найбільших колекцій України. («Комуніст». ч. 68).

— Енергетичний Інститут на Україні. Президія Вищої Ради Нар. Госп. заслухала доповідь проф. Мартинюка про організацію на Україні науково-дослідного енергетичного інституту. Треба підкреслити — висловився докладчик — що інституту, які існують в Москві з окремих питань енергетики, не можуть охопити специфічних інтересів укр. промисловости. Президія ВРНГ визнала за потрібне організувати на Україні такий Інститут. («Комуніст». ч. 65).

— Вистава в пам'ять про ф. В. Б. Антоновича. Історична Секція при УАН у Києві улаштує в своїм приміщенні, з приводу 20-тиліття з дня смерті проф. В. Антоновича, ювілейну виставу наукових робіт покійного. За допомогою дружини покійного К. М. Антоновичевої, будуть зібрані всі друковані праці його, рукописи, що залишилися недрукованими, плани, замітки, листування, підручні книжки то-що.

Будуть виставлені не тільки наукові роботи, а все, що може, в тій або іншій мірі, характеризувати відношення до покійника тогочасного громадянства і близьких йому людей. Вистава триває від 25 березня до 5 квітня. По скінченню вистави, Історична Секція має намір утворити окремий кабінет ім. Антоновича, де буде зібрана найголовніша спадщина покійника. («Комуніст» ч. 59).

— Виставочний комітет міжнародної виставки мистецтва в Венеції прислав запрошення Україні взяти участь у виставці. УСРР матиме окремий відділ. («Пр. Пр.» ч. 56).

— Україна на міжнародній кіно-виставці. В середині квітня відкривається в Гаазі міжнародня виставка кінематографії, на якій бере участь ВУФКУ. Будуть виставлені фільми «Звенигора» й «Одинадцятий». («Комуніст» ч. 68).

— Нові культурні фільми. ВУФКУ з участю патетичної комісії УАН випустило новий науково-педогагічний фільм «Сказ та боротьба з їм». Розпочали знімати новий науковий фільм «Простуда й хвороби». В Одесі ставлять два культурних фільми — «Трактор» і «Фізкультура» («Комуніст» ч. 68).

— 2-ий з'їзд Всесукр. Муз. Т-ва ім. Леонтовича відбувся в Харьківі в днях 26-28 лютого с. р. («Пр. Пр.» ч. 69).

— Диспут з приводу роману В. В. Винниченка «Соняшна машина» відбувся 7 березня в домі учених в Києві («Пр. Пр.» ч. 56).

— Збірник - річник «Шевченко». У виданні ДВУ виходить збірник-річник Інституту Тараса Шевченка — «Шевченко» за редакцією акад. С. Єфремова та акад. Д. Багалія. Цей збірник-річник, як зазначає у своїй

передмові акад. Багалія, присвячений дослідженню життя й творчості великого укр. поета, а також і оточення, що в його він перебував і працював. Щорічник видається на зразок таких видань, як «Пушкин и его современники» в Росії, а також як Гетівські, Шекспірівські й Дантевські збірники за кордоном. Зміст щорічника «Шевченко» такий: передмова; акад. Д. Багалія — «Т. Шевченко і селяне в переказах і історичній дійсності»; Вєлод. Державин — «Лірика і гумор у Шевченковому «Журналі»; Д. Якубський — «До соціології Шевченкових епітетів»; Б. Навроцький — «Де-які композиційні особливості «Гайдамаків»; Павло Тиховський — «На шляху до наукового видання Шевченкового Кобзаря»; Ол. Дорошвич — «До питання про вплив Герцена на Шевченка»; — В. Петров — «Різдво в 1846 р.»; Людмила Кошова — «Шевченко та «Історія Русов»; — В. Мірковський — «Нові документи до біографії. М. І. Гулака»; П. Филипівич — «Перший переклад з Шевченка російською мовою»; І. Айзеншток — «Організація Шевченківства»; Гр. Майфет — «Шевченко в англійській інтерпретації»; Гр. Майфет — «Шевченко в англійським перекладі»; І. Ю. Кулик — «Шевченко в Канаді»; Хроніка (впорядкування могили Т. Шевченка). Розмір щорічника «Шевченко» — 18 аркушів («Комуніст» ч. 61).

— Пам'ятник Т. Шевченкові в Києві. Пам'ятника Шевченкові у Києві вирішено відкрити в 1931 році в день 70-ліття з дня його смерті. Комітет щодо увіковічення пам'яті Шевченка вирішив притягти до збудування пам'ятника добровільні кошти-людности. Видатні українські вчені й інші громадські діячі вважають, що найкращим місцем для пам'ятника буде великий Миклаївський парк, де стояв пам'ятник Миклі І. («Комуніст» ч. 61).

— Державний заповідник ім. Т. Шевченка

ка. Шевченківський Комітет при Наркомосвіті накреслив низку заходів в справі дальшого упорядження могили Шевченка та поширення культурно-освітньої роботи держ. заповідника ім. Шевченка. Ухвалено терміново організувати широкі екскурсії до заповідника, видавати провідникам художні листівки, оголосити художній конкурс на тему «Життя й твори Шевченка» та асигнувати певну кількість коштів на збудування пам'ятника. Шевченківський Комітет ухвалив також остаточно розмежувати територію заповідника, організувати музей, видати популярну літературу та утримувати на кошти держзаповідника політосвітні установи при держзаповіднику. («Пр. Пр.» ч. 59).

— Шевченкові дні по школах у Харкові, як українських, так і нацистських відбулися між 9 і 15 березня влаштуванням вечірок та ранків, присвячених Шевченковим роковинам. Програми виконувалися самими учнями. («Комуніст». ч. 59).

* * *

— Українізація. — Головою Всеукр. Центральної Комісії українізації сов. апарату призначено Затонського. («Пр. Пр» ч. 56).

— На пленумі Ц. Б. пролетарського студентства один з докладчиків зупинився на стані українізації. Він зазначив, що педагогічні ВУЗ'и українізовано цілком; сільсько-господарські — відсотків на 70, дуже кепсько йде українізація індустріальних ВУЗ. Дніпропетровському гірничому інституті один студент подав роботу українською мовою, а викладач відмовився прийняти її, мотивуючи тим, що він повинен українізуватися лише в 1931 році. Цікаво, що цей пленум Пролет-Студентства відзначив у своїх постановках, що серед студентства посилюється шовіністичні-велико державні українські тенденції, антисемітизм то-що. («Комуніст». ч. 63.64).

— Питанню про поширення українізації бібліотечної роботи було присвячено 8 березня спеціальну нараду в Харкові з участю представників професійних спілок, Народн. Ком. Осв. й Книжкової Палати. Всі ті, хто виступав з промовами, підкреслили відсталість профспілкових книгозбірень в галузі українізації. У дебатах відзначалося, що по книгозбірнях зовсім бракує плакатів про укр. літературу й українських письменників, проте є багато плакатів про російську літературу. Майже всі спілки нічого не зробили щодо перегляду складу бібліотекарів з метою висунування українців. («Комуніст» ч. 59).

— З'ясувалося, що Артемівська міська рада до лютого 1928 р. у кількох відділах листування провадила виключно російською мовою, а до жовтня 1927 року зовсім не розпочинала українізації. Комісію в справі українізації зовсім не було організовано. Технічний персонал на 50 відс. зовсім не знає укр. мови. («Комуніст». ч. 65).

— В Дніпропетровській окрузі на 145 тис. членів профспілок, на 14 тис. комуністів й на 24 тис. комсомольців випикується укр. газет «Комуніст» — 280 прим., «Пролетар» — 45 прим., — «Комсомалець України» — 11 прим. («Комуніст». ч. 65).

* * *

— Переселенська справа на Україні. Президія ВУЦВК обміркувала стан переселенської справи на Україні. Контрольні числа переселення з УССР на союзні колонізаційні фонди становлять за п'ятилітнім планом — 700.000 чол. Тому президія ВУЦВК ставить перед союзним урядом справу поширення масштабу переселення з України. Одночасно президія ВУЦВК запропонувала Наркомземові закінчити цього року переселення селян з густо залюднених округ на вільні землі на півдні України. Наркомземові та Всеукр. Переселенському комітетові запропоновано взяти рішучий курс на усусіль-

нення переселенських господарств. («Пр. Пр.» ч. 68).

— За планом Наркомзему цього року за межі України на колонізаційні фонди Надволяжжя, Уральського краю, Сибіру та Далекого Сходу буде переселено 21.100 господарств. Переселятимуть головним чином з прикордонних округ. В першу чергу переселятимуть сільсько-господарські колективи та ріжні об'єднання, переселенців-червоноармійців та одиноких селянок. («Пр. Пр.» ч. 64).

— 2.000.000 виноградних саджанців відправлено з Марселю (Франція) морем на Україну. Замавив їх Наркомзем України. Призначаються вони для півдня України. («Комуніст». ч. 59).

— Укр. ліс експортується. До Туреччини, Італії, Німеччини і Іданська з Києва відправлено 77 вагонів лісу («Пр. ч. 57.).

— Укр. каолін. Кільки німецьких фірм купили в Києві 20.000 тон каоліну. Франція й Італія також розпочали переговори щодо купівлі укр. каоліну. («Комуніст». ч. 65).

— Укр. антрацит з Донбасу до Франції був експортований на пробу. Представники великих вугільних фірм Парижа, Ам'єна, Ліола і інші, які оглядали цей антрацит були цілком задоволені його якістю. Большевики продали антрацит під назвою «русский» («Комуніст». ч. 63).

— Експорт замороженого м'яса з України зростає. Холодильника в Одесі і двох спеціальних кораблів уже не вистарчає. Порушується питання про розширення холодильника в Одесі й купівлю нових рефрижераторів. («Комуніст». ч. 59).

— У Дніпропетровському також на кошти кооперації приступають до будови холодильника, який буде коштувати 1.000.000 карб. («Комуніст». ч. 63).

— Торговельну роботу большевики ставлять на науковій рейки. В зв'язку з тим, що питання організації праці торгівлі набуває все більшого значіння, Наркомторг України звернувся до Раднаркому з проханням, щоби у положенні про всеукр. інститут праці та роботах його в цьому році було передбачено, як невідкладне завдання, вивчення стану праці по торговельних організаціях. До цього часу інститут праці провадив вивчення праці виключно в окремих галузях промисловости. («Комуніст» ч. 63).

— Аптеки на Україні. Їх дуже мало. На Харківщині напр. нараховується лише 193 аптекарських працівники. Належної кваліфікації вони здебільшого не мають. Кваліфікованих аптекарів є тільки 28 відс. Сільську сітку аптек обслуговують шкільні і колишні «ротні» фельшепрі. По останнім відомостям на Харківщині 1 мільйон рецептів виготовував некваліфікований персонал. З виготовлених на Харківщині досі ліків лише 72 відс. задовольняючих, 12 відс. низької якості, 16 відс. зовсім негодящих. По лінії хемико-фармацевтичних ліків становище ще гірше, бо задовольняючих ліків виготовлено лише 69 відс. («Комуніст» ч. 68).

— Українка — капітаном пароплаву Чорноморської флоти. В квітні місяці має прийняти команду пароплаву «Теодор Петте» 26 літня Мар'яна Мельюга, тепер помішник капітана на океанському пароплаві «Трансбалт». Ставши капітаном далекого плавання, вона буде водити «Теодор Петте» по близько-східній лінії. Ця видатка й надзвичайно енергійна дівчина походить з Херсону. На морській службі від 1920 року. Скінчила морський сев. технікум, скінчила університет й пройшла два курси інженерно-будівельного факультету. Знайома з латинською, старо-індійською, тюркськими, грузинською, німецькою.

французькою, польською і сербською мовами. В історії мореплавства це одинокий випадок, коли так далеко дівчина стає капітаном малакого плавання. («Комуніст». ч. 58).

— Київ — курорт. Київ та його околиці визнані курортною місцевістю. («Пр. Пр.» ч. 56).

— Під Київський залізничний двірць, який розпочато будувати в минулому році, за рік 1928 поставлено буде фундамент, як що комсаріят шляхів асигнує два мільйони карб. («Пр. Пр.» ч. 9. III).

— Перепланування міста Харкова зовсім змінить зовнішній вигляд міста. Харків буде розбито на кілька окремих районів. Адміністративний район буде розташовано в різних частинах міста. Установи міститимуться на кол. університетських землях і в частині нагірного району. Окружні установи — в центральному районі міста, а районні установи на вулиці папдерника «Потьомкіна». Під промисловий район буде ще відведено площу землі біля Н. Баварії. Торговельний район міститиметься між р. Лопавь, Донецькою Левадою і дворцем Південних зал. Транспортно-складовий район займатиме територію Ващенківської і Долецької левад, а також станції Харків-Балашівка. Під академічний район міста відводиться територію між вулицями К. Тібікнехта, Басейною, Пушкінською, Садовою, Куліківською і Журавлівською. Під санітарно-лікувальний район — Сокольники й Помірки. («Комуніст» ч. 64).

На українських землях.

На Волині. Холмщині, Підляшшю та Поліссі.

— Шевченківське свято в Здолбунові. Заходами укр. громадян 18 березня в Здолбунові відправлено урочистий парастас з нагоди 67-ої

річниці з дня смерті Т. Шевченка. Церква була повна по береги, прийшло багато люду із сусідніх сел. Усі присутні тримали свічки перев'язані блазнить-жовтими стрічками. Служба правилася по українському. У вечері відбулася вистава «Невельник», чистий прибуток з якої пішов на Рівесььку Укр. Гімназію. («Укр. Нива». ч. 28)

— Ліквідація «Просвіт» на Волині. Останніми часами на Волині відповідні чинники почали закривати «Просвіти». До цього часу закриті: Повітова «Просвіта» у Дубні і всі її філії по селах; Ковельська «Просвіта» і всі її філії по селах Ковельщини. Така ж доля спіткала і Луцьку «Просвіту» та всі її читальні-філії по селах Луцького пов. «Діло» пише, що цим почався плановий наступ проти всіх «Просвіт». («Діло». ч. 65).

В Галичині.

— Новий процес. 25 квітня ц. р. має розпочатися новий політичний процес проти 15 молодих українців, яким акт обвинувачення закидає приналежність до таємної укр. організації. Серед обвинувачених є такі, що мають по 16-17 літ, найстарші — мають по 20 літ. («Діло» ч. 62).

На Закарпатті.

— Історична знахідка. В селі Волове на Закарпатті, при копанні фуні даментів, потрапили на останки церкви з року 1426. Церкву ту знищено було під час війни і зрівняно з землею. («Свобода». ч. 54).

На Буковині

— 40-літні роковини смерті Федьковича. В Чернівцях заходами т-ва «Буковинський Кобзарь» відбулося свято 40-літніх роковин смерті та-

лашовитого співця Буковини Осипа-Юрія Федьковича. Було багато народу і з провінції. Програм свята складався з хорових та сольових співів й читання повісті Федьковича «Безталанне захохання» («Нове Життя» ч. 10).

— Плекання рідної пісні. Т-о «Міщанська Читальня» в Чернівцях заложило чоловічий хор, який поставив собі за мету плекання рідної пісні, для чого регулярно зачав відбувати співацьки. («Рідний Край». ч. 12).

— Укр. вистава в Глибоці. По довгій перерві удался гурткові рухливих одиниць упорядкувати виставу, яку й відіграли місцеві аматори. Було виставлено «Сватання Іа Гончарівці». Публіки зійшлося повнісенько. Всі з зацікавленням слухали п'єсу та милувалися піснями. («Рідний Край». ч. 12).

Газетні звістки.

— Розстріл українців. З Харькова повідомляють, що верховний суд розглядав справу б. старшини укр. армії (написано «петлюрівської») Медвиського. Хоч в процесі судового розсліду не стверджено будь-яких фактичних доказів, але верховний суд все ж засудив його до розстрілу з зазначенням, що присуд є остаточним і не надається до амністії. В управленні присуду верховний суд зазначив, що особи, які ксли будь брали участь в військах Петлюри все ще є небезпечні для соціального ладу Іа України.

— Про другий смертний засуд подають з Кременчука, де засуджено до розстрілу вчителя народньої школи Тонкошкура за те, що в 1918 році боровся проти соцієльської влади Іа України. («За Свободу» ч. 70).

— Арешт повстанців. Протягом січня сов. міліція кількома нападами захопила повстанців, на челі яких стояв Савка

Щабель. Цікаво, що, як пише «Пролетарська Правда», повстанці робили напади величкими гуртками і користувалися симпатіями селянства, що видно хоч би з того, що воно могло б допомогти ліквідувати «банду» — тим часом цього не робило, відмовляючи в допомозі сов. міліції. Справу заарештованих повстанців для переведення слідства передано до слідчого. («Укр. Нива». ч. 28).

— «Українізація». Окружна профсоюзна культ-освітня нарада в Сталіно виявила, що з усіх художніх вистав, улаштованих у робітничих клубах, на укр. вистави припадає тільки 17 відс., а з усіх клубних гуртків — українських є тільки 7 відс. В союзі гірників є тільки 3 відс. укр. літератури. («Укр. Вісти» ч. 64).

— Боротьба з релігією. В Харькові закінчився з'їзд робітників освіти. З'їзд звернув особливу увагу Іа справу боротьби з релігійними настроями по школах. На з'їзді було стверджено ряд випадків, коли вчителі, читаючи з наказу партії релігійні лекції, в той же час потайки вчили дітей Закону Божьому, ходили з ними до церкви і виконували всі релігійні обряди. («За Свободу» ч. 70).

З життя

укр. еміграції

В Чехії.

— 20-ті роковини смерти В. Б. Антоновича. З нагоди 20-х роковин смерті славного історика України, Історично-Філологічне Т-во в Празі упорядило 20 березня прилюдне засідання, присвячене його світлій пам'яті. З докладами виступили дійсні члени Т-ва: Д. Дорошенко — «Історичні праці В. Б. Антоновича», О. Лотоцький — «Спогади про В. Б. Антоновича в 1890х-

роках», В. Щербаківський — «Спогади про В. Б. Антоновича» та С. Шелухин — «Спогади про лекції В. Б. Антоновича з антропології».

В теплих спогадах колишні учні і приятелі небіжчика змалювали надвичайно світлий образ незабутнього В. Б. і зхарактеризували різні сторони його наукової й громадської діяльності. Головував в засіданні син В. Б. Антоновича, голова Іст.-Філологічного Т-ва проф. Д. Антонович. 24 березня відбулося улаштоване Українським Педагогічним Інститутом в Празі шкільне свято, присвячене тим же роковинам славного історика. Після короткого вступного слова ректора д-ра В. Сімовича з доповідями виступали проф. М. Славійський та доц. П. Феденко.

— 10-ліття проголошення незалежності Білоруської Народної Республіки. Об'єднаний Комітет Білоруських організацій в ЧСР упорядив 25 березня академію з нагоди 10-ліття проголошення незалежності Б.Н. Р.

З докладами виступили В. Зхарко на тему «Десяті роковини проголошення незалежності Б. Н. Р.» та Т. Гриб — на тему «Основні ідеї Уставних Грамот».

— Доклад проф. Ів. Боберського на тему «Українці в Канаді та Америці» відбувся у неділю 25. III. заходами культурно-освітнього відділу Центр. Союзу Укр. Студентства (Цесус) в помещанні Геологічного Інституту на Альбетові. Виклад супроводився світляними образами.

— У першу річницю смерті б. п. В. Д. Коваля, 21 березня відбулася на його могилі на Ольшанському кладовищі в Празі панахида. Правив по українськи п. отець Крижанівський, співав укр. хор.

— «Українські представники на зборах Чеської Національної

Жіночої Ради. На загальних зборах Чеської Нац. Жіночої Ради, які відбулися 25. III. пр., взяла участь представниця Української Національної Жіночої Ради та Союзів Українок в Подєбрдах та в Празі.

Чеська Нац. Жіноча Рада — це велика організація, чеського жіноцтва, що об'єднує в собі 38 поодиноких жіночих організацій міста Праги, Брна та инш. Цього року Чеська Нац. Ж. Рада святкує п'ятилітній ювілей свого існування і з цієї нагоди вищезазвані українські жіночі організації подали Ч. Н. Ж. Ради свої привітання: від Союзів виступали з адресами в українській мові — пані Статнікова та пані Церкова; від Укр. Нац. Жін. Ради виступала з привітанням у чеській мові п. З. Мірна.

— Шевченкові роковини в укр. гімназії. Українська Гімназія в Жєвищах святкувала 25. III. ц. р. шевченкові роковини. Ксли виконавцями програму являються діти, то завжди навіть середнє виконання здається гарним. Так було і на цих Шевченкових роковинах, де дефекти в виконанні програму зглажувалися вражінням від надзвичайно симпатичних, милих, хоч і бідно, але чистенько одягнутих дитячих постатей виконавців.

Поставлено було картину, в якій було згруповано окремі сцени з Кобзаря: посеред сцени великий портрет Шевченка, перед ним сам Шевченко на заслапні в кайданах, збоку сцєна конфедератів з жидом-шинкарем; далі Ярема тужить за Оксаною, Зєлізняк закликає Ярему у Лисянку «ножі гартувати»; біля них сирота з Вільшаної виплакує своє горе перед черницею в Лебєдині; далі така знайома постать Катєрини з дитиною на руках, прекрасна постать збожевєлілої Марини, а там старий Перебєндя-кобзарь на биядурі грає, за ним гучька постать дівчини, що тополею стала. А за лаштунками під цей час ідуть співки і відповідно їм оживають по черзі окремі сцени на коцу, співають, читають вірші.

Також гарне вражіння і від другої картини: дівчина та хлопчик держать великого «Кобзаря» — це свангеліе українського народу; до нього по черзі підходять маленькі (мабуть з першої класи) діти, перегортають кардонні сторінки великої книги і вичитують з неї написані там відповідні уривки з творів поета.

Серед публіки більшість були чехи та один з рефератів виголошено чеською мовою чехом, учителем чеської мови в гімназії, і виголошено з добрим розумінням української справи, з симпатією до визвольної боротьби українського народу. Як видно, місцеві українці зуміли правильно освітити перед чужинцями укр. справу і прихилити їх до наших визвольних змагань.

М.

— Виклади Укр. Республ. Демократичного Клубу по українознавству. 11 березня відбувся виклад проф. О. Лотоцького на тему «Історія української національної думки». Референт поставив собі завданням дати історію тих національних настроїв, поглядів, та ідеалів, що тісно в'язуються з існуванням українського народу та з його національним змаганням. Промовець розпочав з перших проявів укр. національної свідомости, які зафіксувала нам історія та письменні пам'ятки цього народу і перевів історію національної думки через усі доби існування укр. нації аж до сучасного моменту. Це виходило із завдання, яке собі промовець поставив: дати відповідь на питання, в якій мірі ті змагання наші, що нас одушевляють та керують нашою національною акцією в нинішній момент, в якій мірі вони мають за собою основи в нашому минулому? Увесь доклад і був такою відповіддю: все, що робимо і маємо робити ми, не є витвір лише нашого часу, а глибока й давня традиційна спадщина всієї історії нашого народу, яку ми лише продовжуємо, виконуючи свій обов'язок перед минулими і дельшими поколіннями нашого народу.

18 березня доц. Бочковський прочитав лекцію на тему «Світлова думка про Україну». Зазначивши, що зацікавлення світової opinii тим або іншим національно-визвольним рухом може мати найрізноморідніші причини, референт дав огляд того відношення до української справи, яке панувало в західно-європейському світі на протязі XIX століття. Вказав на літературно-містецьке зацікавлення образом Мазепи, відмітив вплив поглядів відомого французького соціолога Леруа-Бол'є в справі витворення негативної оцінки українських стремлень. Давши ще багато цікавих прикладів відношення світової думки до України, референт зазначив, що останні часи свідчать про радикальну зміну в цих поглядах. Українське питання виходить на світову арену не як питання внутріросійське, а як питання загальноєвропейське, а як питання світового, значніша. Об'єктивні умови для нашої справи утворюються як найсприятливіше. Залишається нам утворити відповідні суб'єктивні умови, а це вже залежить від нас, від ступеню нашої об'єднаности, розуміння своїх завдань, енергії наших чинів.

— Виклади з укр. історії в Карловому Університеті в Празі. 5 березня у великій аудиторії слов'янського семінару Карлового університету відбувся вступний виклад проф. Д. Дорошенка (чеською мовою) на тему «Головні моменти в розвітку української історичної думки». Проф. Д. Дорошенко викладає «Огляд української історії» 3 години на тиждень.

— Програма викладів українського університету в Празі влітнім півроці 1928 р.

— Філософський факультет. А. Історично-філософичний відділ. 1) Філософія.

Проф. Д. Антонович: 1) Історія розвою естетичних поглядів. Надзв. проф. Олександр

Шульгин: Основні проблеми методології історії.

2) Історія. а) Історія України. Проф. Д. Дорошенко: 1) Історія України. 2) Чужоземні подорожні по Україні XVI-XVIII ст. Проф. В. Бідинов: 1) Братства на Україні. 2) Українське козацтво до Богдана Хмельницького. 3) Практичні вправи з історії козацтва. б) Всесвітня історія: Надз. проф. О. Шульгин: Ж. Ж. Руссо і його вплив на французьку революцію. в) Антична історія: Проф. К. Лоський: Приватне та суспільне життя римське. Приват-доцент Ф. Слюсаренко. 1) Огляд літературних джерел до історії України за етичної доби. 2) Вправи з класичної археології: чорнофігурні аттичні вази. г) Історія мистецтва: Проф. Д. Антонович: Козацьке Бароко. г) Археологія: Проф. В. Щербаківський. Культура мальованої кераміки. д) Музика: Лектор Ф. Стешико: 1) Музично-естетична аналіза творів М. Лисенка.

3) Філологія.

а) Українська мова і література: Проф. С. Смалць-Стоцький: 1) Відмінювання дієслів. 2) Ритмика Шевченкової поезії. Проф. О. Колесса: Історія апокрифічної літератури на Україні. б) Чеська мова: Лекторка М. Носкова: Курс чеської мови. в) Класична філологія: Проф. А. Артимович: 1) Морфологія грецького і латинського дієслова. 2) Арістофана «Жаби». Приват-доцент Ф. Слюсаренко: 1) Ю. Цезарь: Записки про гальську війну. 2) Віргілій: Вибрані місця. г) Англійська мова: Лекторка М. Славінська: Курс англійської мови. г) Французька мова: Лекторка О. Косач-Шимановська: Систематичний курс французької граматики з практичними вправами.

Б. Природописно-математичний відділ. 1) Хемія. Проф. І. Горбачев-

ський: 1) Неорганічна хемія. 2) Біологія. Проф. П. Андрієвський: Курс загальної біології. 3) Геологія Проф. Ф. Швець: Вступ до загальної геології. 4) Соціальна медицина. Проф. Б. Матюшенко: 1) Соціальна гігієна. 2) Евгеніка.

— Факультет права і суспільних наук. 1) Загальна наука права. Проф. С. Шелухин: Енциклопедія права. 2) Історія українського права. Проф. Р. Лашенко: а) Джерела історії українського права. б) Історія українського зобов'язуючого права. в) Семинар українського права. Прив. доц. О. Гайманівський: а) Державне право гетьманщини. б) Джерела українського права. 3) Римське право. Проф. К. Лоський: Історія і система римського приватного права. 4) Церквське право. Проф. О. Лотоцький: а) Устрій церкви. б) Міжконфесіональні відносини. 5) Цивільне право і цивільний процес: Проф. С. Дністрянський: Родинне право. Доц. О. Андрієвський: Українське право зобов'язань. Надз. проф. А. Яковлів: Цивільний процес. 6) Торговельне право. Проф. О. Одарченко: Торговельне та векселеве право. 7) Карне право і карний процес. Проф. С. Шелухин: Особлива частина карного права. Доц. С. Буткевич: а) Загальна частина карного права. б) Карний процес. 8) Політичне (державне) право. Надз. проф. А. Яковлів. Державне право. 9) Адміністративне право. Проф. О. Ейхельманн: Теорія адміністративного права. 10) Фінансове право. Проф. О. Одарченко: Бюджет. 11) Міжнародне право. Проф. П. Ейхельманн: Вправи по міжнародному праву і соціології. 12) Економічні науки. Проф. В. Тимошенко: а) Господарська конюнктура. б) світовий ринок (сільсько-господарські продукти). Проф. О. Мицюк: а) Аграрна політика. б) Сільсько-господарська економіка. Проф. С. Бородаєвський: Коопе-

ративне право. 13) Статистика. Проф. Щербина: Кооперативна статистика.

— Семинар укр. Економіки та світового господарства при Економічно-Кооперативному факультеті Української Господарської Академії в ЧСР (Справоздання з діяльності за зімовий семестр 1927-28 року).

Керовники семінару: проф. В. Тимошенко та доц. В. Садовський. Семінар існує з 18 жовтня 1927 року. Секретарем семінару — студ. К. Нищенко.

Минулий зімовий семестр біжучого академічного року був першим семестром функціонування семінару Української економіки та світового господарства. Повстав він внаслідок об'єднання семінару економічної географії та світового господарства проф. В. Тимошенка з семінаром української економіки доц. В. Садовського, яке сталося за згодою обох керуючих на бажання членів семінару.

В студіях семінару головне місце віддається вивченню сучасних економічних відносин, при чому присвячується спеціальна увага докладному вивченню явищ Української економіки та тлі світового господарства, як рівнож явища світового господарства розглядаються з погляду інтересів Українського народного господарства, маючи на увазі, що вихованцям Академії в остаточній меті доведеться працювати на рідній землі та для свого народу.

Вужчим завданням семінару є: 1) Поглиблення знань, що даються загальними курсами факультету; 2) Докладніше вивчення окремих галузів українського народного а також світового господарства та їх взаємовідношень; 3) Привчити до самостійної наукової праці своїх членів; 4) Привчити до публичних виступів з опрацьованим матеріалом та до публичної оборони висунутих думок; 5) Остаточною метою є вивчення і розробка окремих проблем та явищ Української економіки та світо-

вого господарства, а також їх взаємовідношень.

Праця семінару весь час провадилась в одкритих засіданнях, що відбувались що-тижня по вівторках.

На засіданнях докладчиком зачитувався реферат на певну тему, який по зачитанню обговорювався. Спочатку призначеними наперед референтами, а потім всіма бажаними членами семінару. Порядок денний намічався на попередньому засіданню, таким чином учасники мали можливість бути підготовленими до обговорення докладу шляхом озайомлення з його матеріалами.

На ряду з зачитанням рефератів прийнято за доцільне також обговорення економічних питань сучасного менту, як рівно ж дискусії над теоретичними питаннями, але при тій умові, щоб їх попереджало вступне слово до постановки питань з вказівками літератури. Теми для докладів намічались керуючими по згоді з членами семінару, при чому був прийнятий принцип повної волі при виборі тем для докладів.

На протяжі семестру (з 18.10 — 27 р. по 15.2 — 28 р) відбулося 13 засідань семінару, на яких було зачитано і обговорено 6 рефератів: 1) інж. Биковський Л. — «Доклад про V географично-етнографичний слов'янський з'їзд в Варшаві». 2—12:IV:1927. 2) студ. Дуброва Г. — «До методології української економіки»; 3) студ. Нищенко К. — «Кустарна промисловість на Україні та її роль в народньому господарстві»; 4) абс. Літвицкий М. — «Значіння селянства в народнім господарстві України»; 5) інж. Гловинський С. — «Проблема платіжоздатності України в звязку з її платіжним білясом»; 6) інж. Нячур Г. — «Ринки збуту українського цукру та перспективи на майбутнє».

В праці семінару приймали постійну участь 19 членів, не рахуючи випадкових одвідувачів. В кінці семестру, в залежності од степені активності в працях членів семінару, було визнано 12

учасників за дійсних членів семінару, а 7-кандидатами.

Беручи на увагу, що семінар української економіки та світового господарства є необов'язковим непередбаченим планами навчання факультету, зазначена кількість учасників та виявлене ними заінтересовання його працями свідчить, що він задовольняв дійсно пекучу потребу, в наслідок якої він повстав.

Засідання семінару часто затягалися за межі призначеного часу, як рівнож для уможливлення участі в дискусіях всіх бажаючих, доводилось переносити продовження засідань на друге, а часто і на третє засідання.

Як момент, спираючий плано-мірності та продуктивності праці семінару, треба відзначити той, що в ньому приймали участь на ряду зі студентами старших семестрів та абсольвентами також залишені при Академії — професорські стипендіати.

Дієвими членами: 1) інж. Биковський Д., 2) інж. Володимирів С., 3) інж. Гловинський Є., 4) Воронкевич А., 5) інж. Нянчур Г., 6) Нищененко К., 7) Дуброва Г., 8) Літвицький М., 9) Зазімко В., 10) Леонович С., 11) Шульц Ол., 12) Петрашівський Б.

Кандидати: 1) Шаниця С., 2) Нестеренкова М., 3) Лошенко Г., 4) Дригалович В., 5) Статницька Г., 6) Байлюк С., 7) Бережний.

— «Український економіст». Управа Товариства Українських Економістів в ЧСР (Подєбради) ухвалила приступити з 1-го березня 1928 р. до видання неперіодичних економічних збірників під назвою «Український Економіст», бажаючи, по можливості, надати їм характер кварталних збірників. Збірники мають своєю метою: 1) розробляти питання з обсягу науки про народне господарство та його відбудову. 2) дати можливість українським економістам уміщувати фахові розвідки та бути в курсі економічного життя і нової економічної літератури. 3) утворити зв'язок між українськими економістами, що працюють в Західній Європі та Амери-

ці. 4) зокрема утворити зв'язок між Т-вом Українських Економістів та економістами, що скінчили Академію. Збірники мають видаватися покі-шо літографськими способом і міститимуть, крім матеріалу інформаційного, теоретичні статті з обсягу науки про народне господарство, а переусім про українське народне господарство та його відбудову, огляд української економічної преси, реферати новіших економічних книжок, бібліографію книжних новинок. Функції Редакційної та Видавничої Колегії виконує Управа Товариства в складі: проф. В. Тимошенка (голова Управи), доц. В. Садовського, інж. В. Биковського, інж. Є. Гловинського, та інж. С. Володимирова.

— Міжнародний конгрес малювання та ужиткового мистецтва відбудеться в Празі в днях 30. VII — 5. XIII. ц.р. З огляду на велике значіння цього конгресу, в якому приймають участь делегати цілого світу і спеціально слов'янських народів, засновано в Празі Українське Бюро для названого конгресу з метою подавати інформації про конгрес для наших шкіль і мистецтв. Бюро уювостатувалося з участю представників від Української Студії Пластичного Мистецтва в Празі, Української Господарської Академії в Подєбрадах, Українського Педагогічного Інституту в Празі та Українськїмпазіу у Ржевнях.

— Ювілейний музичний фестиваль, вистава і з'їзд «Союзу співацьких товариств Ч. С. Р.» в Празі. В місяці квітні ц. р. святкує «Pevcka Obec Ceskoslovenska» (Союз співацьких товариств Ч.С.Р.) 60-літній ювілей свого існування. З цієї нагоди відбудеться в Празі, в днях 7, 8 і 9-го квітня ц.р. «Ювілейний Музичний Фестиваль». До участі в цьому святі, окрім всіх хорів Ч.С.Р. запрошено також всіх Слов'ян. До сьогодні зголосилися: Хорвати, Лузіньці, Сербі, Болгари, Поляки і Ро-

сіяє. Українську пісню буде репрезентувати знаний вже від сімох років чеському громадянству, зі своїх виступів, член згаданого вище «Союзу», Український Академічний Хор в Празі, об'єднаний з українським хором з Подєбград (120 душ).

Концерт, на якому приймуть участь хори поодиноких, народно-стей, призначено на закінчення Фестивалю, а саме 9-го квітня (Slovansky koncert). Окрім цього запрошено укр. хор на другий день Фестивалю, 8-го квітня. (Pevcka beseda).

В зв'язку з цим «Святом пісні», зорганізувався в Празі «Національний Український Комітет» для участі у Фестивалю, зложеної головно з членів Укр. Високих Шкіл в Ч.С.Р. До складу цього Комітету входять: Декан Філ. Фак. Укр. Університету в Празі Проф. Дм. Антонович, як голова, Проректор Укр. Господ. Академії в Подєбрадах Проф. Шереметинський, як заступник голови, Декан Музичного відділу Укр. Педагогічного Інституту в Празі доц. Стешко, як секретар, Інж. Росінієвич як скарбник. За членів Комітету запрошено Ректора Укр. Педагогічного Інституту в Празі, Проф. Др. В. Сімовича, проф. Укр. Господ. Академії в Подєбрадах К. Мацієрича і Шрамченка та проф. Укр. Університету в Празі О. Лотоцького. Окрім цього входять до Комітету представники, Пражського хору: Др. Баранів і абс. прав І. Кутинський; Подєбградського хору: Інж. Покровський і Петровський. Артистичний провід над злученим хором спочиває в руках відомої з виступів Пражського і Подєбградського хору, професана Муз. відділу Укр. Педагог. Інституту в Празі проф. Росінієвич-Щуровської, бувшої субдиректки Укр. Національної Капелі Кошиця.

Протекторат над Фестивалем взяло на себе місто Прага. До повесної президії запросили Чехи від Українців Ректора Укр. Університету в Празі, Проф. Др. О. Колессу.

У. К.

В Німеччині.

— З Укр. Наукового Інституту в Берліні. 23 березня в одній із аудиторій Берлінського університету відбулася публічна лекція німецькою мовою проф. д-ра Б. Матюшенка на тему «Санітарні відносини і стан народнього здоров'я на сов. Україні». Спіраючися головно на офіційних публікаціях самого сов. уряду, лектор намалював образ санітарно-гігієнічних умов життя на Україні і заходів сов. властей коло поліпшення цих умов. Він звернув увагу на те, що міське населення значно краще забезпечене медичною допомогою, ніж сільське, яке складає головну масу людности на Україні. Там, де перед революцією земська медицина була поставлена дуже добре, наприклад на Полтавщині, тепер відносини погіршали в кількі разів. Резюмуючи свій виклад, багато ілюстрований цифровими даними, проф. Матюшенко прийшов до таких висновків: як позитивні сторони сучасного стану медично-санітарної справи він вважає 1) зосередження цієї справи в одному органі — в комісаріяті народнього здоров'я у Харькові, 2) профілактичний напрям діяльності медичних органів і 3) створення цілого ряду різних фахових медичних установ і організацій. Як негативні сторони справи, вважає він: 1) однобчний напрям цілої організації медичної справи через її повну залежність од комуністичної партії, 2) упослідження інтересів сільської людности в порівнянні з міською, 3) завдатю ступе фінансування медичних установ які обслуговують спеціально сільську людність, 4) брак медичних сил і медикаментів і 5) пониження наукових кваліфікацій медичного персоналу в порівнянні з перед-революційним часом.

Між иншим лектор звернув увагу на те, що большевики зовсім неввірно представляють справу, ніби то вони перші в цілм світі заснували спеціальне міністерство — комісаріят народнього здоров'я

в дійсності перше міністерство народнього здоровля завсела в себе Австрія в 1917 році і першим міністром був відомий укр. вчений Ів. Горбачевський; другий заснував міністерство народнього здоровля український гетьманський уряд в початку жовтня 1918 р. і аж на третьому місці стоять большевики, які заснували свій комісаріят у Москві в червні 1918 р.

В Америці

— 22 січня в Едмонтоні. Православні українці в Едмонтоні відсвяткували це свято дуже урочисто. Рано в укр. церкві по службі Божій відправлено було панахиду за Укр. Січ. стрільців, що впали на полі бою. В церкві було споруджено і відпсвідіо вбрано стрілецьку могилу, на якій лежала стрілецька шабля та шапка, а коло неї стояв березовий хрест. По боках могили стояло з шаблями два козаки. П. о. Білон виглосив проповідь, котра всіх зворушила до сліз. У вечері відбувся концерт. («Укр. Голос», ч. 10).

Цифри перепису 1926 р. в ССРСР.

Московські газети подають деякі відомості про перепис 1926 р. в ССРСР. Поки немає певних остаточно оброблених і провірених відомостей, звичайно трудно робити всі висновки, але ті цифри, які вже відомі, є дуже цікаві і повчаючі. В них відбивається все те, що пережито було був. Росією з часу останнього загального перепису в 1897 році.

Отже всього населення в ССРСР — 146.989.000 душ
з них:
чоловіків 71.027.000 душ
жінок 75.962.000 душ
Менша кількість чоловіків ніж жінок — безумовний наслідок війни і революції.
Населених міськ — 610.000

Розподіл по національностях:

москалів	77.760.100	душ
українців	31.194.800	душ
білорусинів	4.738.900	душ
козаків	3.959.900	душ
татар	3.015.200	душ
жидів	2.609.000	душ
грузинів	1.821.200	душ
вірменів	1.567.000	душ
інших разом	1.500.000	душ
Всіх народностей на території ССРСР	рахується	187.

Розподіл по расах:

слов'янь	78,1%
тюрків	11,6%
кавказців	3,2%
семитів	1,9%
герм. ром. і греків	1,2%
іранськ. племена	1%
латишів і литвинів	0,1%

Москалі, що керують цілим ССРСР, що безподільно заправляють всіма урядами, творять зовсім невеличку більшість у відношенню до всього населення, а саме: 52,9%. Культурно політичне насильство москалів над іншими народами висловлюється цифрою 6.400.000 душ інших національностей, яких розговірною мовою є московська мова. Ці «жертви» по національностям поділяються так:

українців, що говорять лише моск. мовою	11%
білорусинів	26%
поляків і т. п.	53%

Надзвичайно цікавими є цифри національних більшостей на Московщині і на Україні:
москалів на Московщині 73,4%
Українців на Україні 80%

Пікакими ж являються цифри, які характеризують соціально-еволюцію серця большевизму і імперіалізму — Москви.

В Москві по перепису 1897 року було:

робітників	— 40%
тепер	26,8%
безробітних було:	2%
тепер стало	11,9%

Z.

БІБЛІОГРАФІЯ.

— «Журнал Библиотечного звання та Библиографі». ч. I. 1927. Київ. Вид. Всеукраїнської Бібліотеки України. VIII-168 стор. ціна 1 карб. 50 коп.

Перед нами лежить 1-ше число нового часопису, який має виходити 3-4 книжками на рік та цілком присвячується питанням бібліотекознавства і бібліографії, тоді як «Бібліологічні Вісті», що видає в Києві Український Науковий Інститут, має більш широкий програм — обговорювати питання теоретичного й прикладного книгознавства. Не буду тут зупинятися на статтях спеціального характеру. Для читачів «Тризубу» особливий інтерес становить стаття Я. Маяковського «Наукові бібліотеки УСРР.»

На анкету, що була переведена серед наукових бібліотек на початку 1925 р., дали відповідь 203 бібліотеки. Слід мати на увазі, що всі ці бібліотеки існували до революції 1917 р., крім Всеукраїнської Бібліотеки України, змінилися лише назви шкіл та установ, які мали при собі ці бібліотеки. Що-до приміщення цих бібліотек, то лише 33 були більш менш задоволені своїм помещанням.

Справа з персоналом стояла ще гірше. Всю майже 6-тимільйонову масу книжок у 203-х бібліотеках обслуговували лише 487 робітників та й то з них 81 було служняки (!). Що-до освіти, то із кваліфікованих робітників (не служняків) вищу освіту мали 164 особи, середню — 222, нижчу 11. освіту — 10-х осіб не зазначено. Про діяльність наукових бібліотек Я. Маяковський висловлюється так: «книжкові скарби наукових бібліотек використовувано дуже мало».

В кінці журналу подано резюме кожної статті німецькою мовою. Цікаво, що назва хронікальної замітки М. Сагарди — «Бібліографія на службі західні європейського імперіялізму» (хоч іде про діяльність бібліографічного від-

ділу Комісії Інтелектуальної Співпраці при Лізі Націй), виглядає в перекладі так: «Versuch einer Organisation der Bibliographie in West-Europa». Видко, слово «імперіялізм», в приложенню до зах. Європи є неодмінний атрибут лише для внутрішнього вжитку на сов. Україні. Всі, хто займається студіюванням бібліотекознавства та бібліографії знайдуть в 1-му числі «Б. та Б.» багато цікавого матеріалу.

Ст. Сірополко.

— «Бібліотечний Збірник»: ч. 2. К., 1927. 127 стор. ч. 3. УК. 1927. 125 стор. Вид. Всеукраїнської Бібліотеки України, ціна кожного числа 1 карб. 20 коп.

В позаминулому році Всеукраїнська Бібліотека України випустила у світ 1-е ч. «Б. Зб.», присвячене працям 1-ої Української Конференції наукових бібліотек. Нові числа «Б. Зб.» містять в собі статті різних авторів, об'єднані що-до змісту навколо одної ідеї. 2-е ч. має назву «на науково-бібліотечному фронті УСРР», а 3-е ч. — «Бібліографія на Україні».

2-е ч. «Б. Зб.» майже цілком присвячене опису діяльності Всеукраїнської Бібліотеки України, хоча на науково-бібліотечному фронті сов. України стоять і інші установи, крім В.Б.У., — Український Науковий Інститут Книгознавства в Києві, Книжкова Палата в Харкові і ш. Отже на мою думку 2-е ч. «Б. Зб.» належало б назвати — «В.Б.У. на науково-бібліотечному фронті УСРР.»

Що-до діяльності В.Б.У., то вона освітлена всебічно, тут знаходимо дані й по історії та сучасне становище цієї бібліотеки, і про її завдання і про перспективи на майбутнє.

В. Б. У. являється не тільки найбільшим книгоховищем на сов. Україні (з передачею бібліотеки б. Київського Університету книжковий Фонд В.Б.У. доходить тепер до 2.500.000 книжок), але й установою, яка переводить науково-дослідчу роботу в галузі бібліотекознавства та бібліографії. Так,

В. Б. У. займається підготовкою наукових робітників у зазначеній галузі, студюванням книжки та читача, розробкою питань теоретичного й практичного бібліотекознавства і т. п.

В 3-муч. «Б. Зб.» знаходимо дані про те, що саме зроблено до цього часу на полі організації української бібліографії, як на В. Україні, так і по-за її межами.

В сучасний момент повстала на сов. Україні думка про координацію бібліографічної роботи, яку переводять ріжні науки установи. З метою реалізації цієї думки утворено при Укр. Академії Наук спеціальну Бібліографічну Комісію, яка поставила на чергу дня питання про складання вичерпуючого українського бібліографічного репертуару (показника). Як раз з'ясуванню де-яких принципових питань, зв'язаних з переведенням в життя складання українського бібліографічного репертуара, і присвячена стаття цього числа «Б. Зб.» Між иншим знаходимо тут дуже ґрунтовну статтю Ф. Максименка — «Межі етнографічної території українського народу», яка докладно знайомить читача з усіма спробами, а також літературою, в справі визначення меж українського етнічного мислу та українських колоній. Автор приходить до того висновку, що справа в визначенням меж етнографічної території укр. народу є надзвичайно складна, що розв'язання цієї справи повинна взяти на себе Академія Наук, що тільки з усталенням меж можна буде ставити реально питання про бібліографування всього, що писано про українську етнографічну територію та того, що друковано на ній. В кінці обох чисел «Б. Зб.» подано резюме всіх статей німецькою мовою.

С т. С і р о п о л ь к о.

— «Український Інвалід» ч.ч. 5 і 6. Київ. Ще в році 1923 започатковано видання інвалідського неперіодичного органу під назвою «Український Інвалід». Брак матеріальних засобів не давав змоги Сліпці часто

випускати у світ свій орган й тому до року 1928 видано лише 4 числа. Цьогорічний інвалідський з'їзд делегатів ухвалив інвалідський орган перетворити в місячник і поширити його в розмірі. В силу цього вийшло вже в цьому році два числа — 5 і 6, за місяці січень і лютий, що містять у собі, як ріжні відомості з інвалідського життя, так і загально емігрантські. Передплата на рік виносить 6 зл., поодиноке число коштує 50 гр. Редакція й адміністрація містяться в Домі українського Інваліда Київ. Грабична ч. 1.

М. С.

— Geo London. «Les Grands Procès de l'année 1927.» Les Editions de France. Prix 12 fr. 1928.

Процес Шварцбарда породив і породить велику літературу, його ні публіцист, ні політик, ані історик мовчки обійти не зможе. У своїй якості живої політичної і загально-європейської ваги події, цей процес вимагає тимчасом різного суб'єктивного оцінування. Під час бою ніхто не може стати в позу об'єктивного глядача. Так думали б ті, хто розумів би вагу українського питання для миру Європи. Але не так очевидно зрозумів справу талановитий співробітник газети «Le Journal», Geo London. Правда, трудно вимагати від журналіста, що пише в чаді що-денної преси, повного розуміння наших справ, але можна бути вдячним і за те, що автор повторив тут свої цікаві і досить прихильні до нас звіти з судової сали. На жаль автор переплутував, що дуже часто трапляється з чужинцями, де-які факти і особливо прізвіща свідків.

І. З.

— «Promethée», Organede défense nationale des peuples du Caucase, de l'Ukraine et du Turkestan. №16. Mars. 1928.

Вже третій рік виходить місячник «Promethée», що поставив своїм завданням захист національних прав поневолених Москвою народів перед публічною опінією цілого світу.

Щаслива робота редакції його все більше і більше дає відзнак реальності своїх зусиль. Західно-європейська опінія і політичні кола починають серйозно звертати увагу і на попередні свої помилки і безкритичність і на майбутні перспективи того, що має робитися на просторах б. російської імперії.

Одну з таких цінних відзнак уважливості і перфектного розуміння справи дає передова стаття «Promethée» в ч. 16 за минулий місяць березень. Підписана вона Емануїлем Евеном, депутатом, б. головою муніципальної ради Парижу. Стаття має назву «Україна і східно-європейське питання». Крім дуже точного знання перебігу подій з історії українського руху, депутат Евен висловлює ще й дуже правдиві погляди на вагу укр. справи на сході Європи, яка, на його думку, варта того, щоб його батьківщина-Франція — пильно за нею слідкувала і серйозно важила. Для нього немає сумніву, що раз реальна сила укр. руху примусила навіть большевиків, хоч і брехливо, а прокламувати укр. незалежність, то очевидно цей рух настільки сильний, що в недалекому майбутньому «укр. народ не дозволить нікому ним керувати проти його волі».

В цьому ж таки числі знаходимо і другі цікаві замітки що-до укр. справи і як завжди ряд глибокого інтересу статтів про Кавказ і Туркестан, які можуть дати дуже багато і укр. читачеві і повчаючого і підбадьорюючого, бо вони дають огляд цілому фронтові боротьби з московським імперіялізмом, фронтові, що чим далі то притягає все більше і більше борців і що перетвориться згодом в титаничну останню боротьбу за вільне існування тих, хто сьогодні силоміць прикутий до московської в'язниці.

І. З а т а ш а н с ь к и й.

До Українського Громадянства Західних Земель і еміграції!

В травні ц. р. буде відкрита в Кельні над Райном, в Німеччині, велика міжнародна вистава дреси.

Усі народи принесуть до неї разок друкованого слова своїх країн, щоби усвідомити собі та показати другим, що в них на цьому полі зроблено. Не сміє на цій грандіозній, для репрезентації перед чужинцями та для пропаганди так важкій, виставі бракувати українського відділу.

Український Науковий Інститут в Берліні взяв на себе завдання влаштувати в рамках цієї вистави особливо важкий для нас відділ: «Україна в освітленні німецької преси».

Лише спільними силами всього українського громадянства буде можливе зібрати розсіяні по всіх усядах, потрібні для вистави видання та досягнути повноти, котра буде достойно репрезентувати наш народ. Тому Дирекція Інституту звертається до всіх Громадян, котрі розпоряджають якими небудь відповідними матеріялами, або даними про них, допомогти нам в цьому дуже важному для цілої України ділі, та дати зібрані матеріяли на час вистави (від травня до жовтня) Інституту до розпорядимости.

Приймаємо наступні періодичні та неперіодичні видання:

1) Німецькою мовою видавані часописи та журнали присвячені українській справі. («Напр.: «Ruthenische Revue», «Ukrainische Rundschau» і ин., з кожного видання не більш одного річника).

2) Німецькі книжки про Україну

3) Німецькі брошури і летючки про Україну.

4) Мапи, карти, видівки з німецьким текстом і т. д.

5) Окремі числа німецьких журналів, присвячені в цілості українським справам та довші статті про Україну, поміщені в німецькій пресі.

Матеріал буде впорядкований в наступних групах:

1. Періодика.

2. Книжки, карти, мапи.

3. Карти з видами, видані на німецькій території.

4. Журнальна література, окремі статті.

Часовий протяг, з якого матеріяли збираємо, т. е. обмежений.

Посилки та інформації прошу

посилати на адресу Інституту:
Ukrainisches Wissenschaftliches
Institut, Berlin W36. Franzosi-
sche str. 28.

За всі прислани матеріяли Інсти-
тут речить і зверне їх зараз же
по закінченні вистави. Всякі зі

збіранням і пересилкою сполуче-
ні кошти покриті також Інститут.

В Берліні, дня 28 березня 1928 р.

Директор Інституту:
Д. Дорошенко.

З м і с т.

— Надик. сесія, 8 квітня 1928 року — ст. 2. Олександр
Шульгін. На партійні теми — ст. 4. С. Гловинський.
Фігальси України. І. Взаємодія ошенья УССР і ССР в царські бюджетового
права. — ст. 7. Леонтій Танцюра. Мої спогади з визвольної
боротьби — ст. 11. А. Яковлів. Нове ріднє право на Україні —
ст. 14. Ф. Мелешко. Де-що про жидів — ст. 19. Гр. Дуброва
Хлібозагостовні — ст. 21. Обсегуаго. З міжнародного життя —
ст. 24. Око. Лист з Варшави — ст. 27. Посіва кампанія на Україні
— ст. 29. Листи з укр. села та міста — ст. 30. Хрочіка. З Великої
України — ст. 32. На укр. землях — ст. 36. Газетні звістки — ст. 37.
З життя укр. еміграції: — в Чехії — ст. 37. У Німеччині — ст. 43. В
Америчі — ст. 41. Цифри перепису 1926 р. в СССР — ст. 44. Бібліо-
графія — ст. 45. До укр. громадянства — ст. 47.

Нова сенсаційна книжка про процес Шварцбарда

(французькою мовою)

AFFAIRE PETLURA — SCHWARZBARD, par Elie
Dobkowski, ancien juge d'instruction général des affaires
de l'Okhrana sous Kerensky et les Soviets, ancien vice-commissaire
general du Commissariat central juif sous les bolcheviks.

Avec préface de Jcë Newmann. Edité par l'Union Fédérative
socialiste.

Ціна 5 франкіє

Набувати можна в книгарні «Тризуб».

Редакція і Адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» (Truzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Редагує—Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me A. Perdrizet.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobelins, Paris